

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՆԻ ԱԼՊՈՍ

ԴԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Եւարոս Գեորգ Բաճուրեան
Դոկտոր Աւագուստ

Ե

3626

Ներկայ ալպամբ — չորրորդը մեր «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» պատկերագիրներու շարքին — կազմեցինք 1955-ի Սեպտեմբերին, Նորին Ս. Օծուքիւն վեհափառ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ մեր Հայաստան վերստին այցելութենէն մեզի հետ բերած պատկերներով:

ԱՆԻ ԱԼՊՈՄ անուանեցինք գայն, որովհետեւ ամբողջովին յատկացուած է Հայոց երբեմնի հռչակաւոր մայրաքաղաքին՝ Անիի քարտաքաղաքական հնուքիւններէն կարեւոր մասի մը պատկերներուն:

Մեր այս ալպամբին լուսանկարները առնուած են 1905-1915ի տարիներուն, Փրոֆ. Ն. Մառի կատարած պեղումներուն ժամանակ, քարտաքաղաք Թորոս Թորամանեանի եւ լուսանկարիչ Արամ Վրոյրի կողմէ:

Պատկերները իրենց բնատիպերով կը գտնուին Երեւանի Պետական Պատմագիտական Թանգարանին մէջ: Մասնաւոր խնամքով կատարուած անոնց ներկայ վերարտադրութիւնները ազնուօրէն տրամադրեց մեզի Թանգարանի տնօրէն եւ Երեւանի Համալսարանի դասախօս Փրոֆ. Կարոյ Ղաֆադարեան: Յարգելի գիտնականը բարի գտնուեցաւ ինքն իսկ արձանագրելու պատկերներուն վրայ ինչ որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէր:

Անին Հայ քարտաքաղաքական արուեստի մէջ եզակի կարեւորութիւն ունի: Անոր աւերակներն իսկ տակաւին կը ցուցաբերեն Հայ Ճարտարապետութեան գերազանց փառքը:

Մեր ջերմ փափաքն է, սոյն ալպամբի քարտաքաղաքեամբ, որ Սփիւռքի Հայութիւնը հաղորդակից ըլլայ Հայ արուեստի այդ սքանչելիքներուն:

28 Մարտ 1956, Անթիլիաս

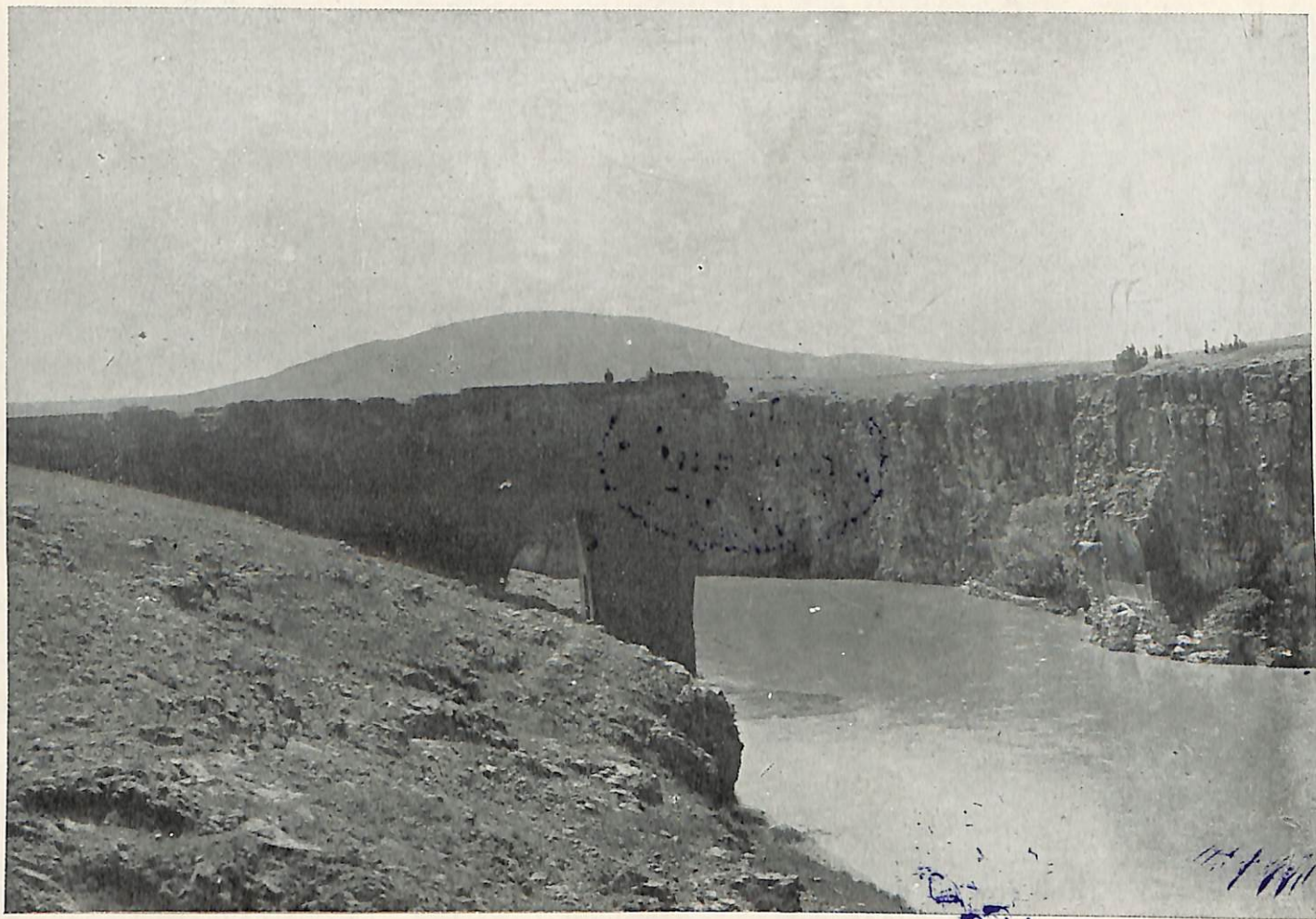
Գ.ԵՐԵՆԻԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

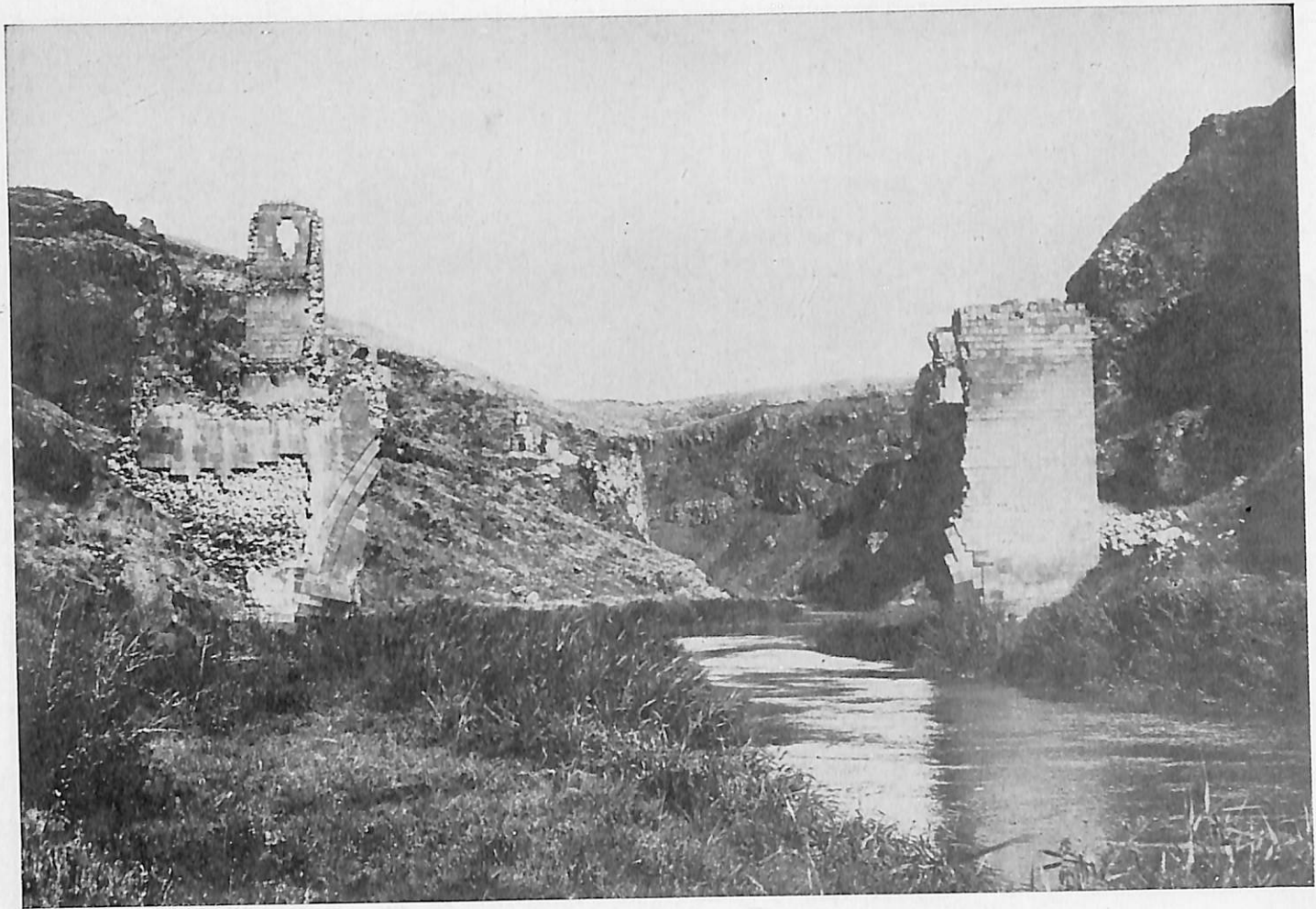
29621-61

Սոյն Ալլամի հրատարակութեան համար իրենց նի-
րական օժանդակութիւնը բերին Տէր եւ Տիկին Սուրէն
եւ Շաֆէ Գալէնտերեաններ: Այս առթիւ իրենց կը յայտ-
նենք մեր խորին շնորհակալութիւնը:

Գ. Ե.

Կամուրջի մնացորդներ Ախուրեանի վրայ. կառուցուած՝ Բագրատունի հայ քագմ. Էրմերու կողմէ ԺԱ.
դարու սկիզբը

Մեկ ա՛յլ կամււրջի մնացորդներ Ախուրեանի վրայ. կառուցուած՝ ՃԱ. դարու սկիզբը

Աղջկաբերդի ընդհանուր տեսաբանը միջնաբերդին դիտուած

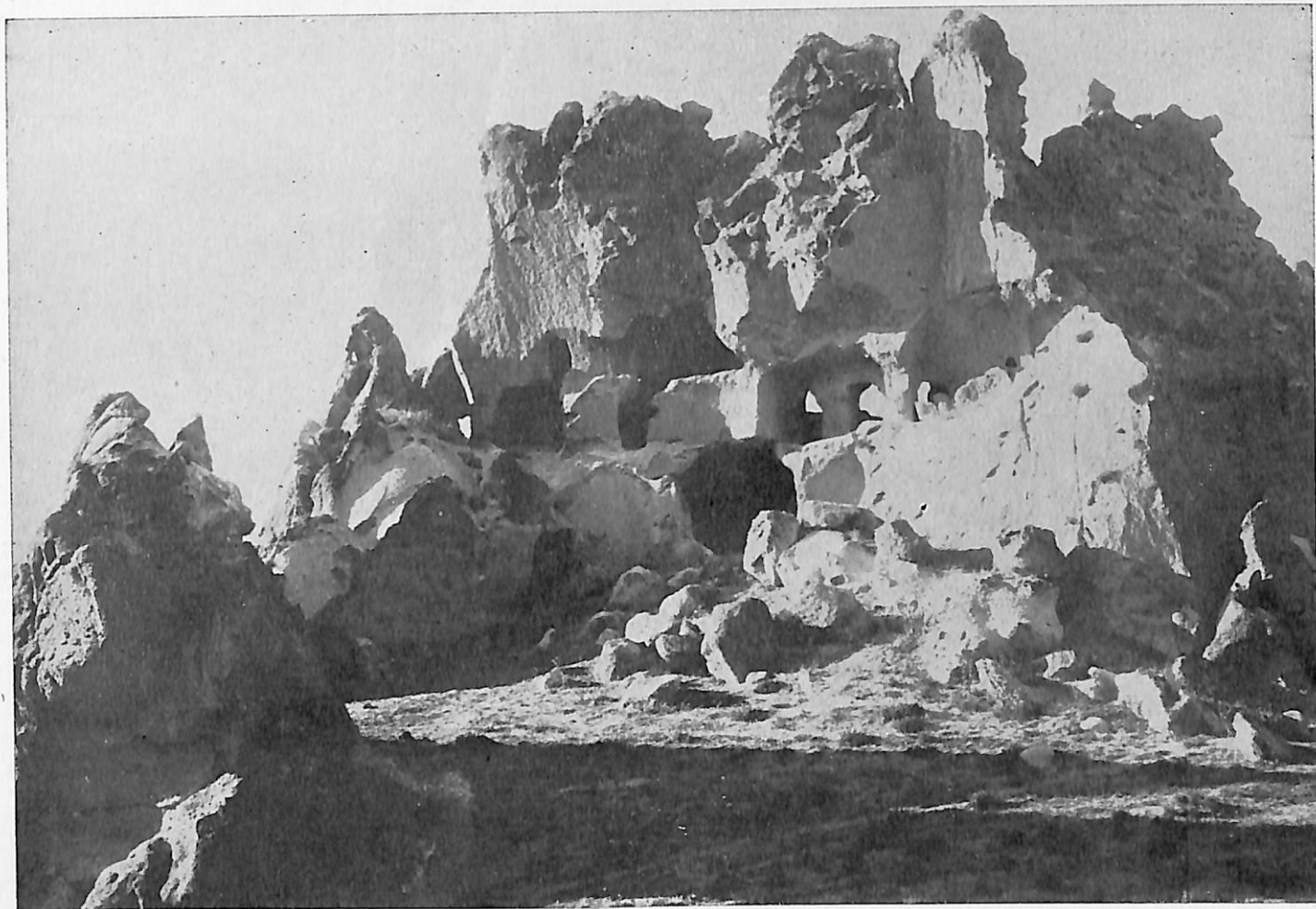
Ախուրեանի կիրճը Անիի մօտ

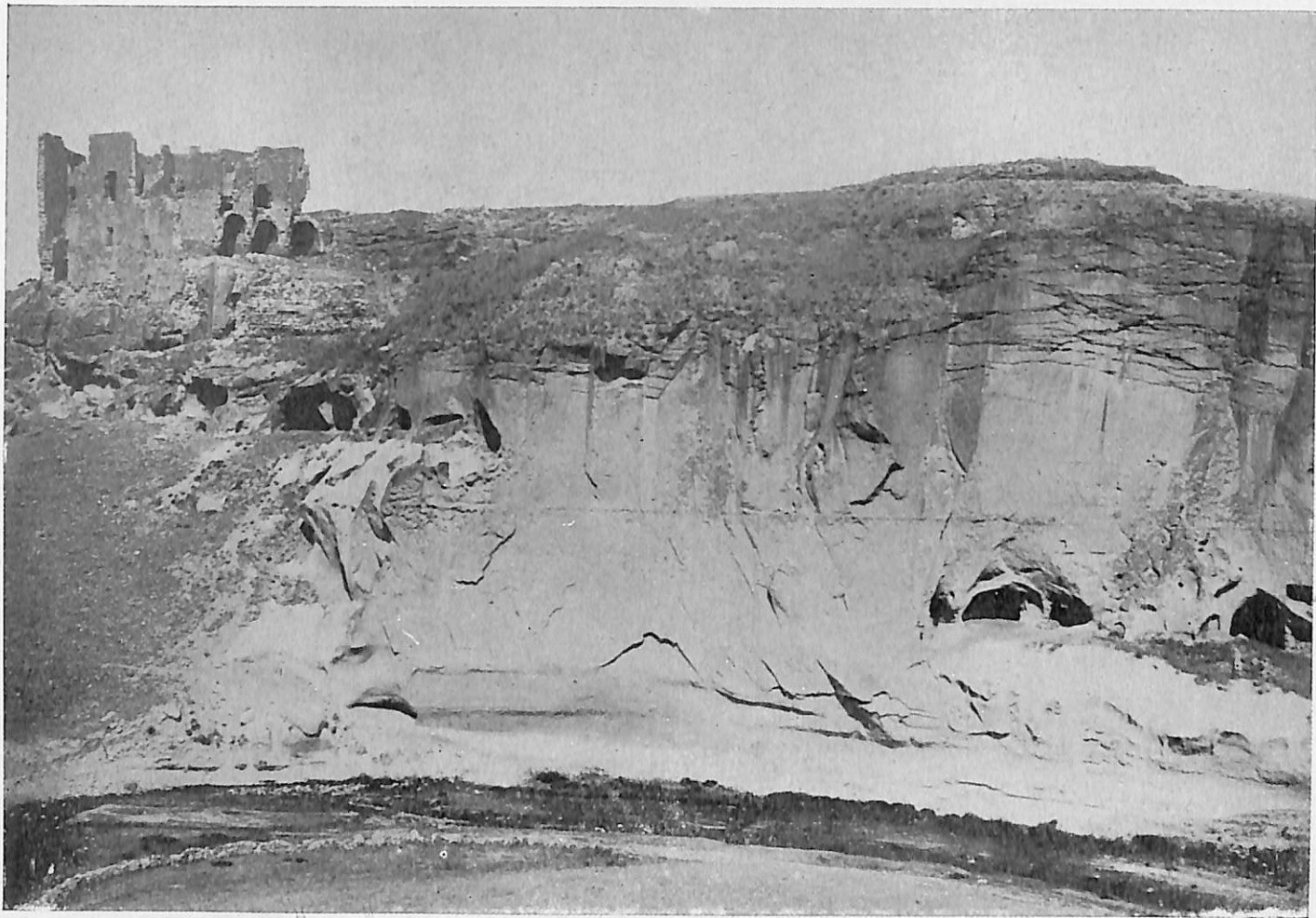
Միջնաբերդը որու ստորոտին կը հոսի Ախուրեանը

Ախուրեանի ձորը. հեռուն միջնաբերդն է

Տեսարան բնակելի այրերու Մաղկոցաձորի մէջ

Մաշկոցաձորի ժայռեր Պարոնաց պալատի ներքև

29621-61

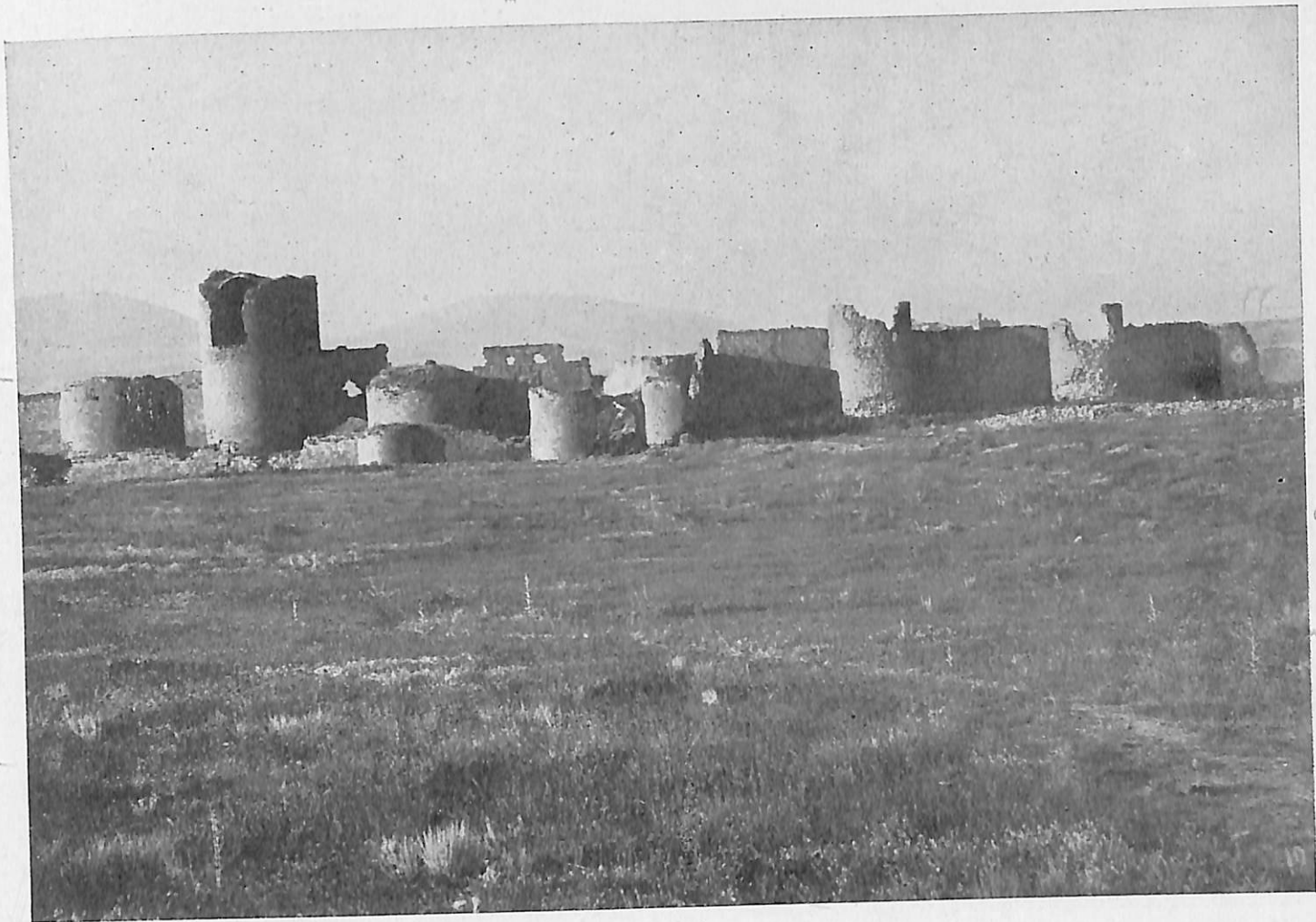

ՀՍՍՐ - ԽՍՀՄ
Գ. ԵՆՈՒՄՅԱՆ
ՄԵ ԵԿՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

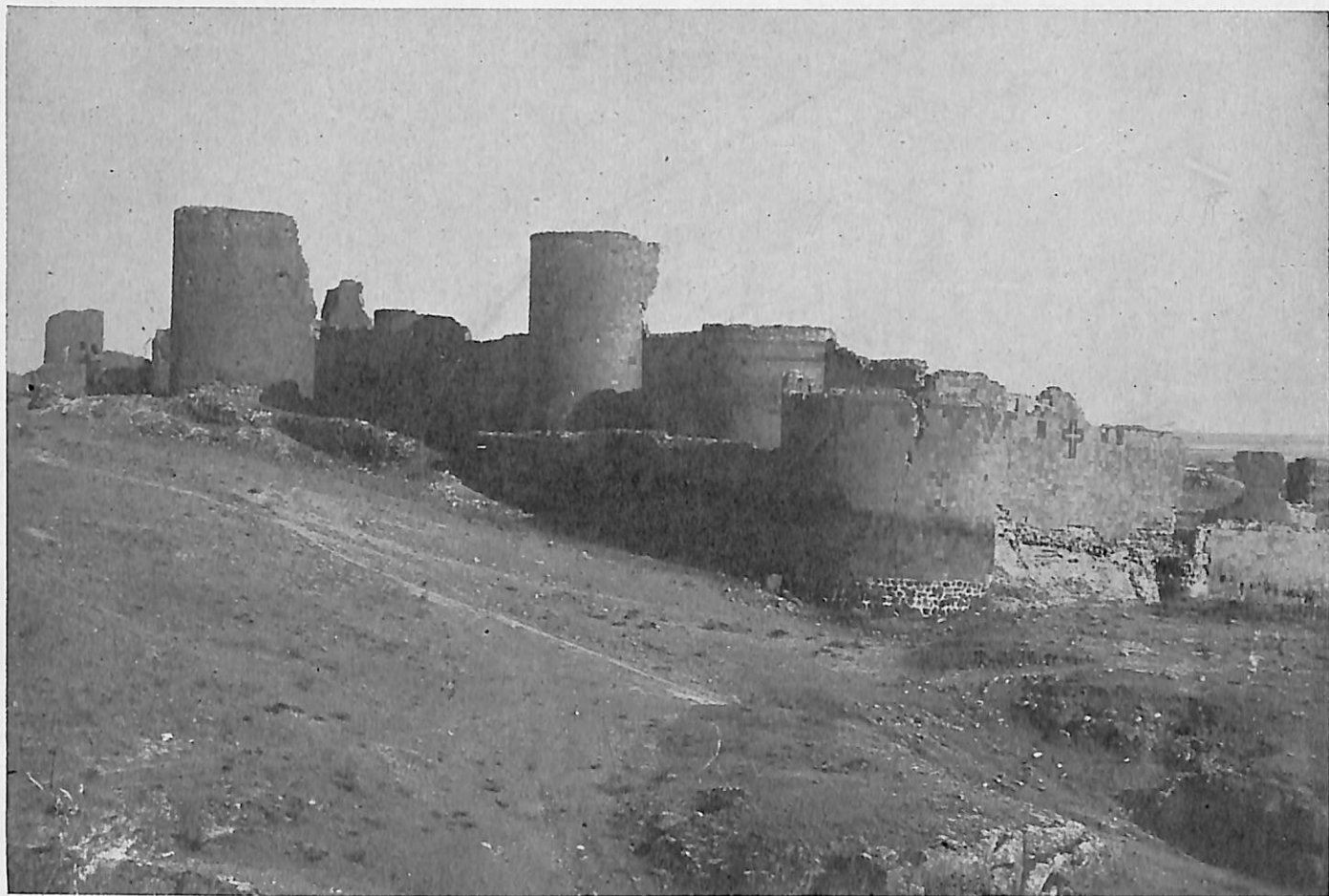
Բնակելի այրեր Ծաղկոցաձորի մեջ

Հիւսիսային պարիսպի գլխաւոր մուտքը՝ դռէն

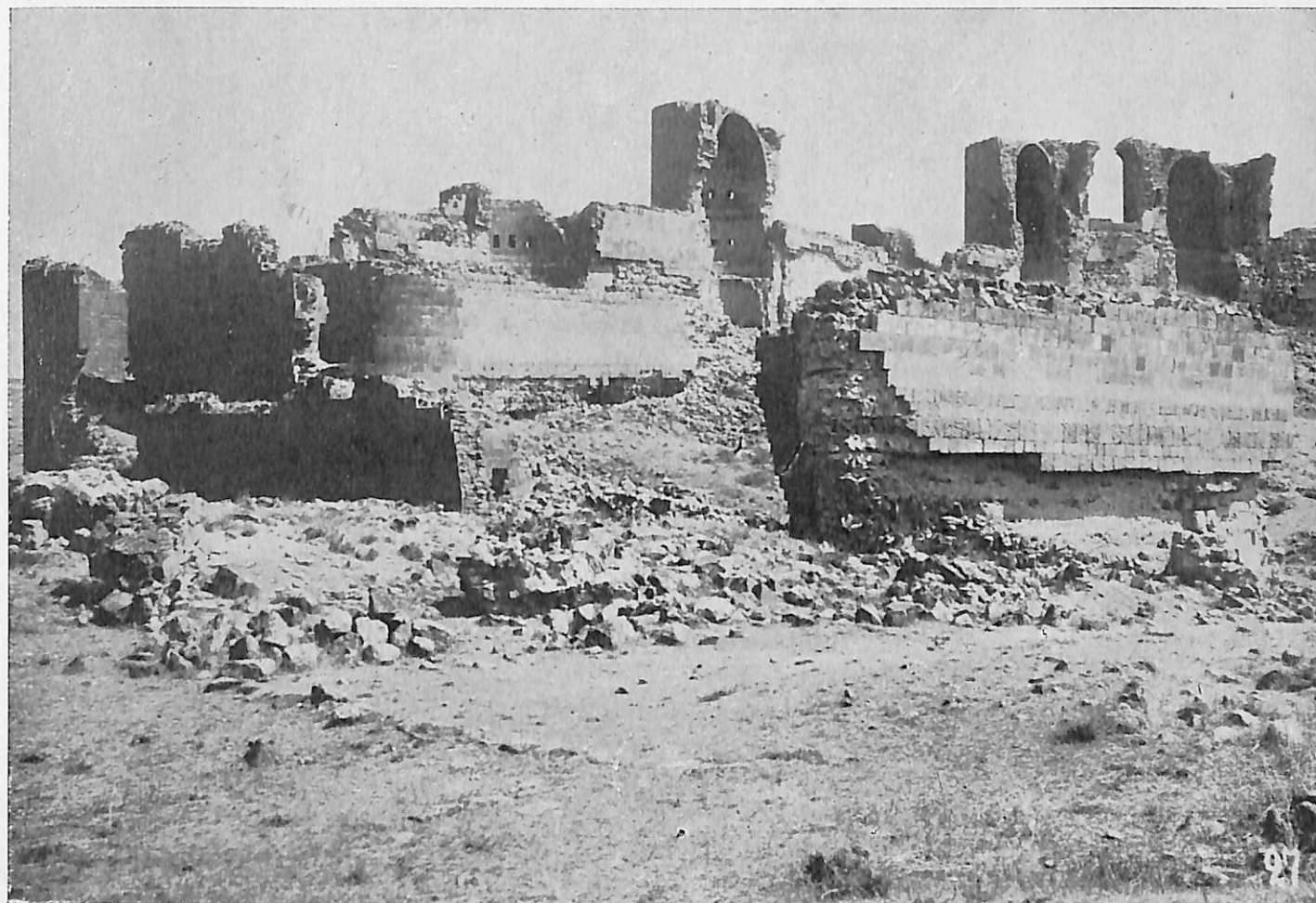
Հիւսիսային պարիսպները գրաւն

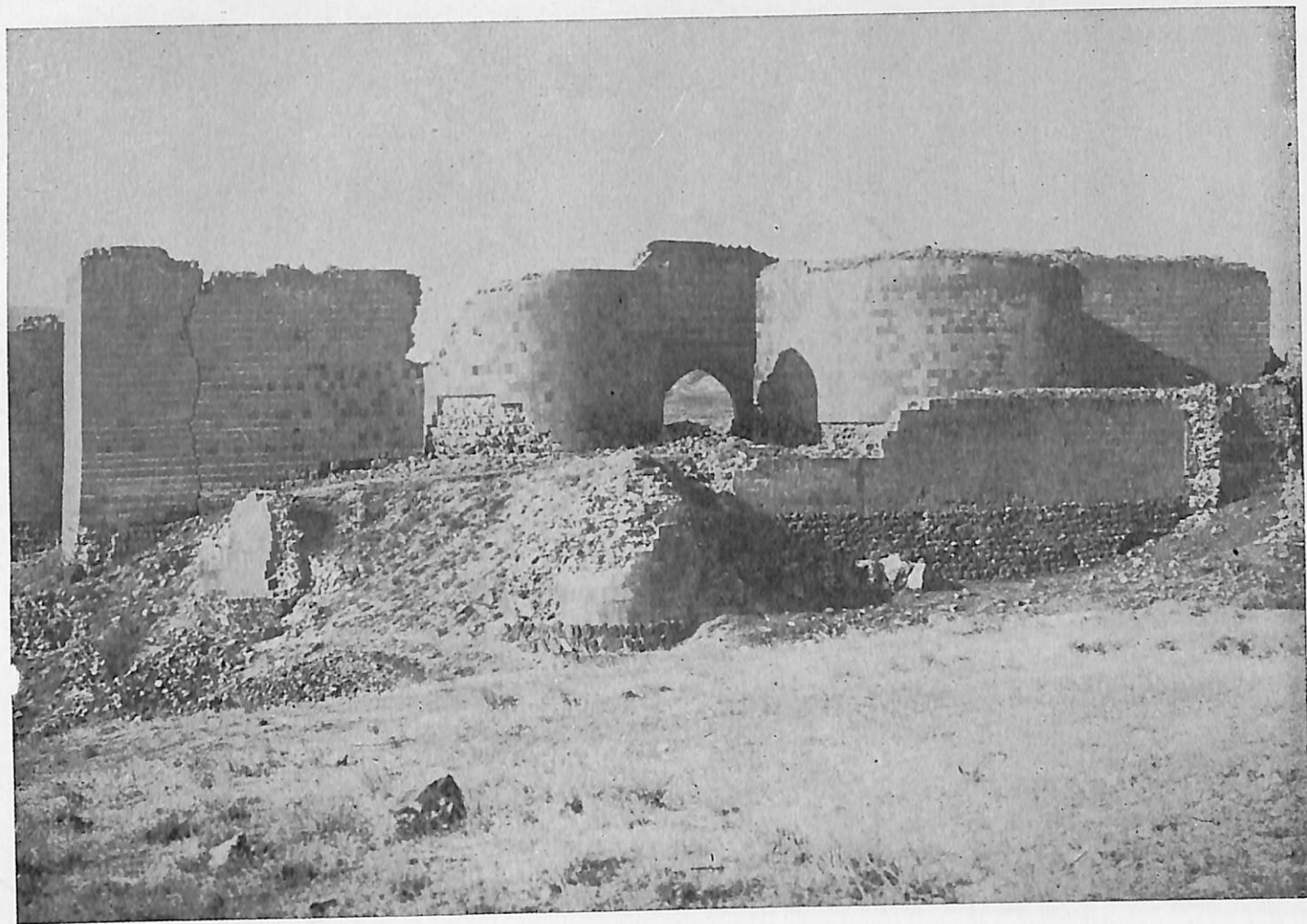
Հիւսիսային պարիսպներու գլխաւոր մուտքէն մինչեւ արեւմտեան անկիւնը

Հիւսիսային պարիսպի արեւմտեան մասը

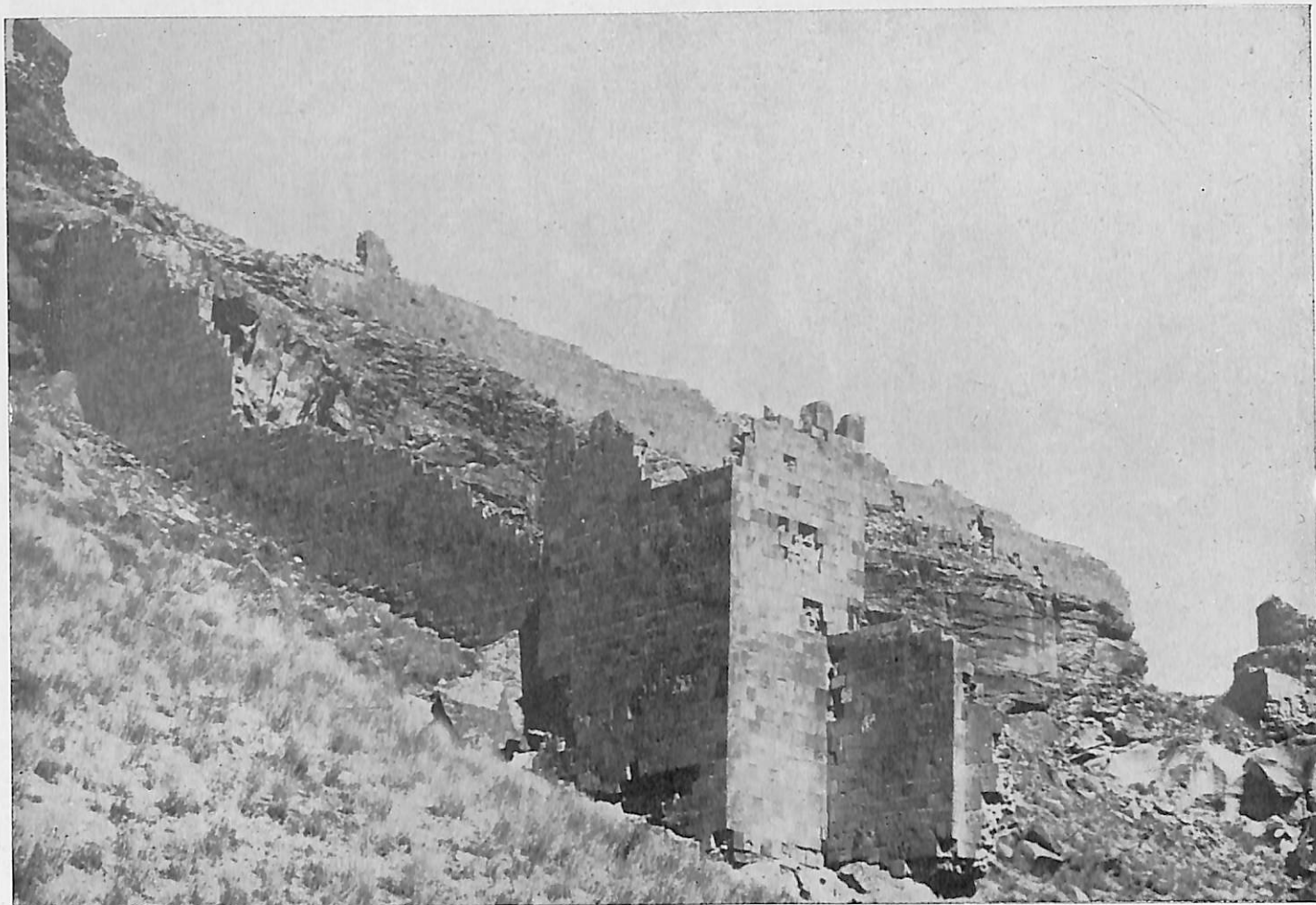
Հիւսիսային պարիսպի արեւմտեան մասը՝ ներսէն

Հիւսիսային պարիսպի շախմատային մուտքը ու Գլաձորի կողմի պարիսպին անկիւնը

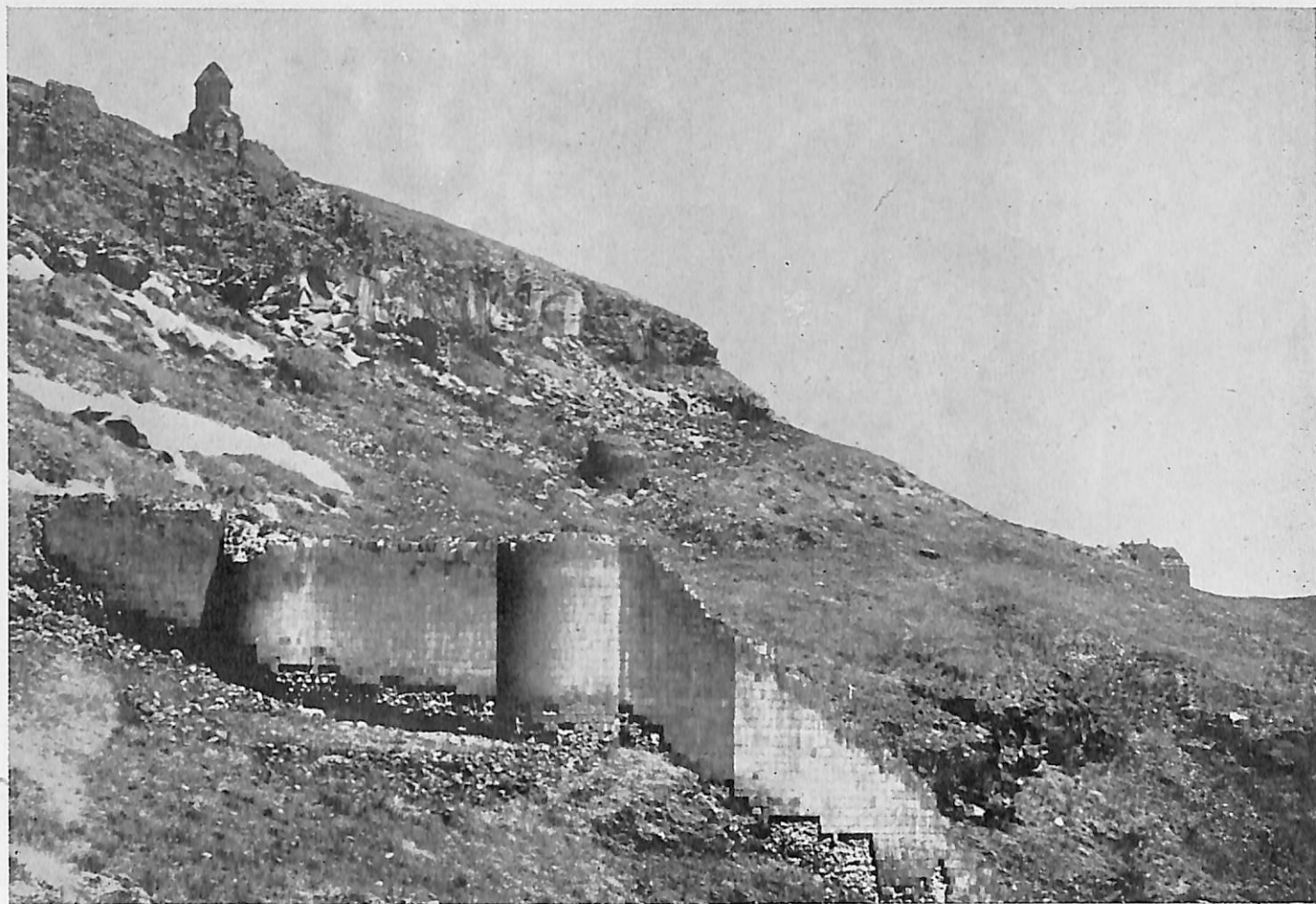
Առիւծի բարձրաքանդակ պարիսպի գլխաւոր մաստին. կը ներկայացնէ Անի քաղաքին զինանշանը

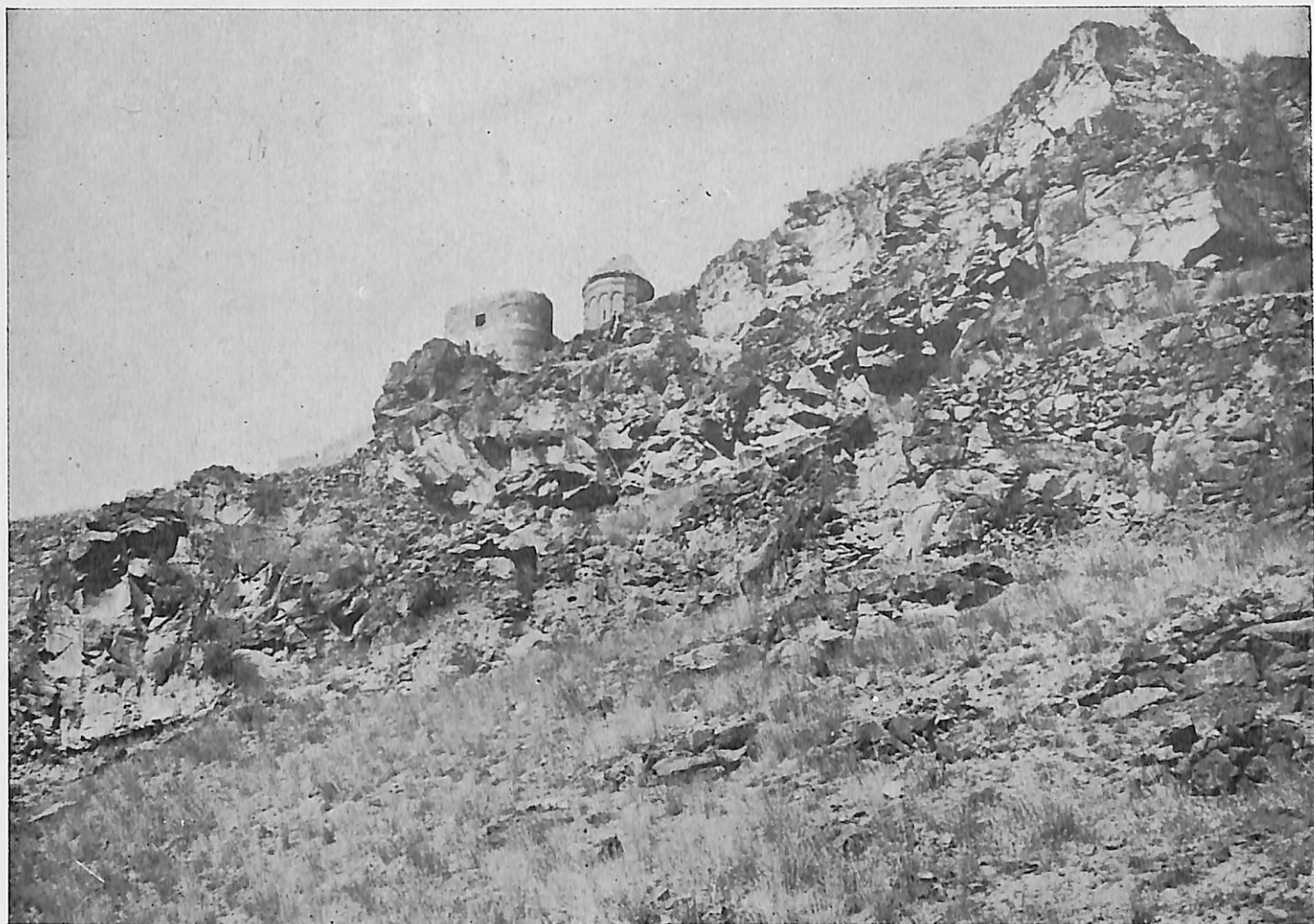
Արեւտեան ամրութիւններ միջնաբերդի կողմը

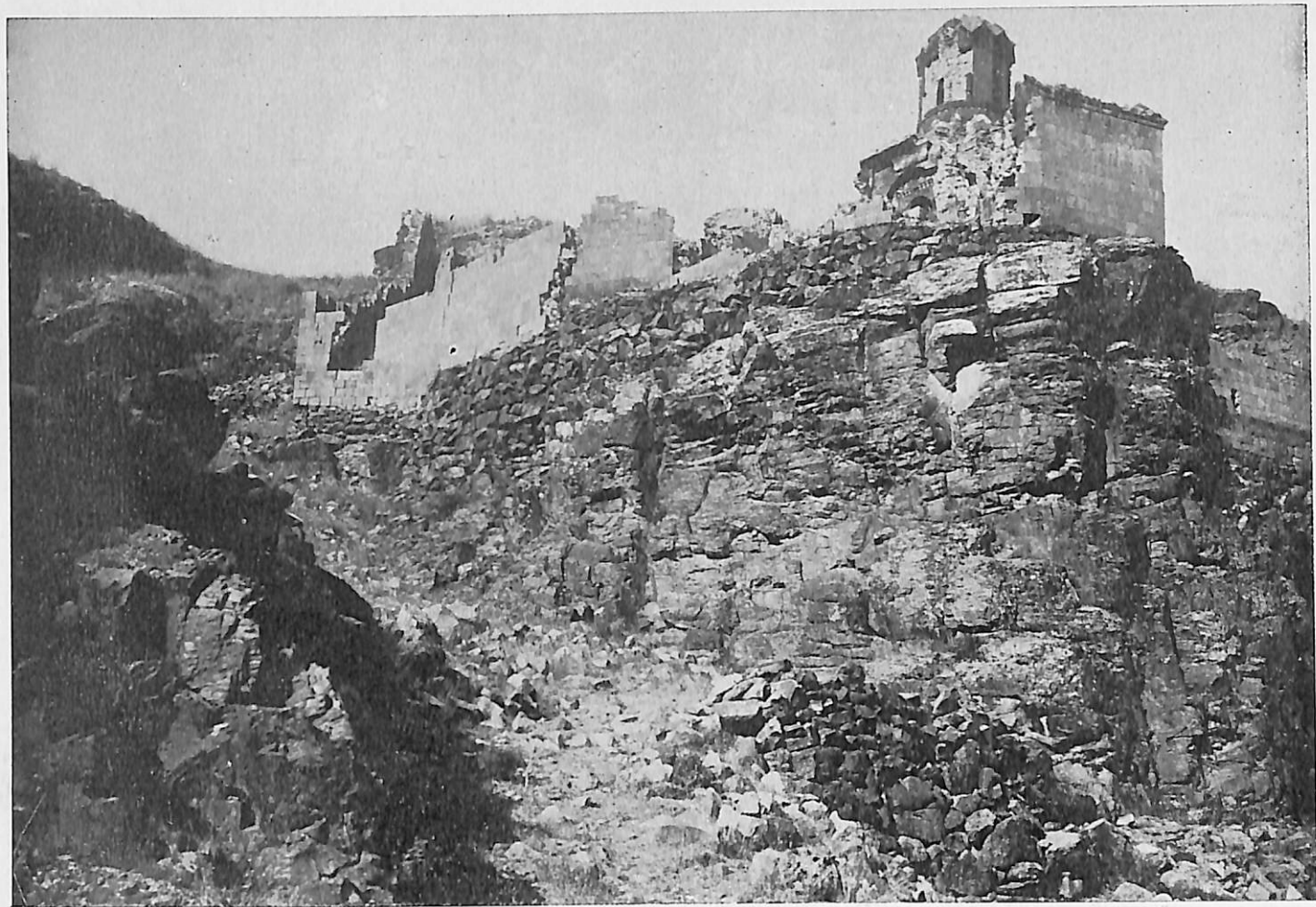
Գլանր կամ Գլիանր

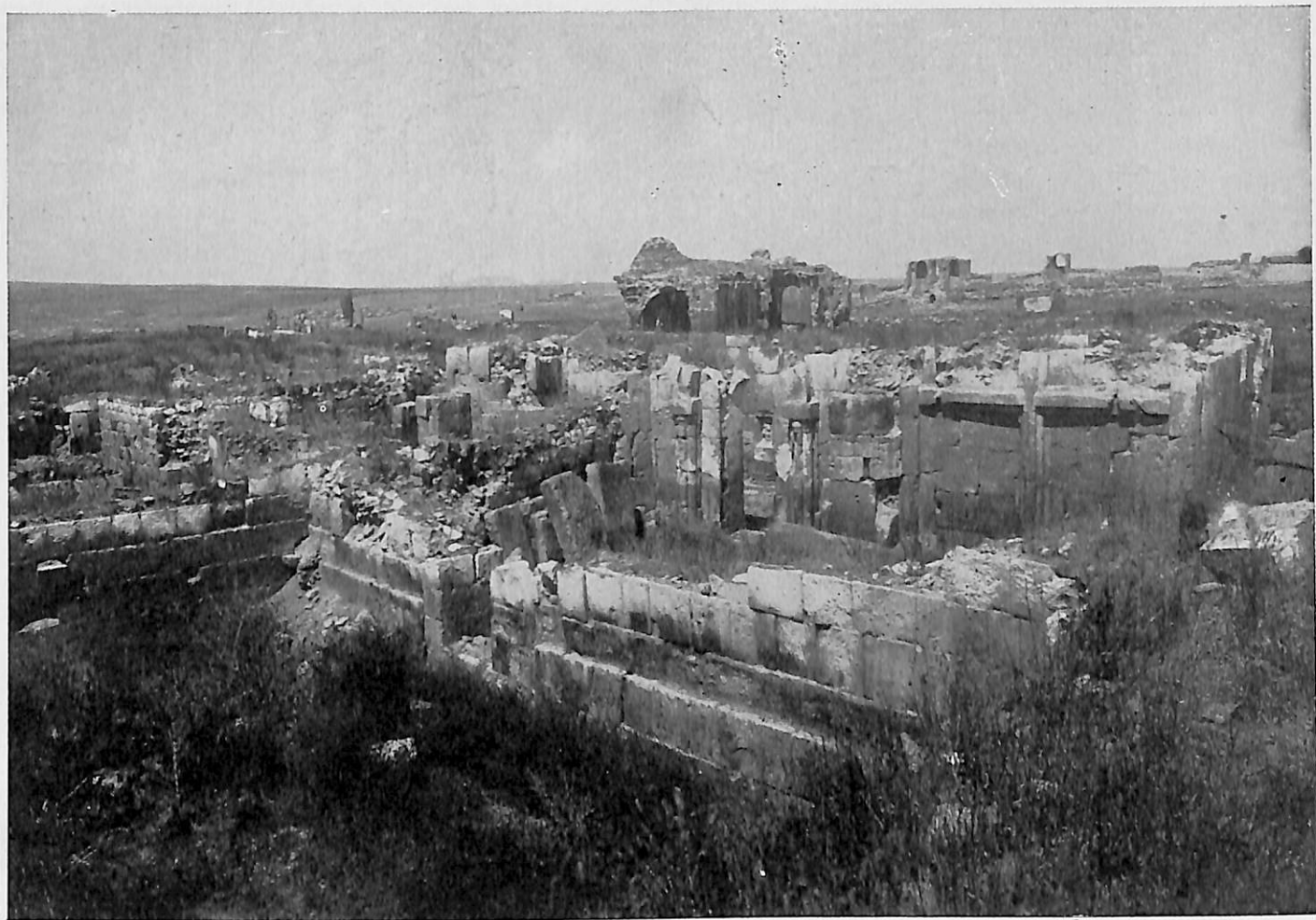
Արեւմտեան ամրութիւններ. միջնաբերդը ստորոտին

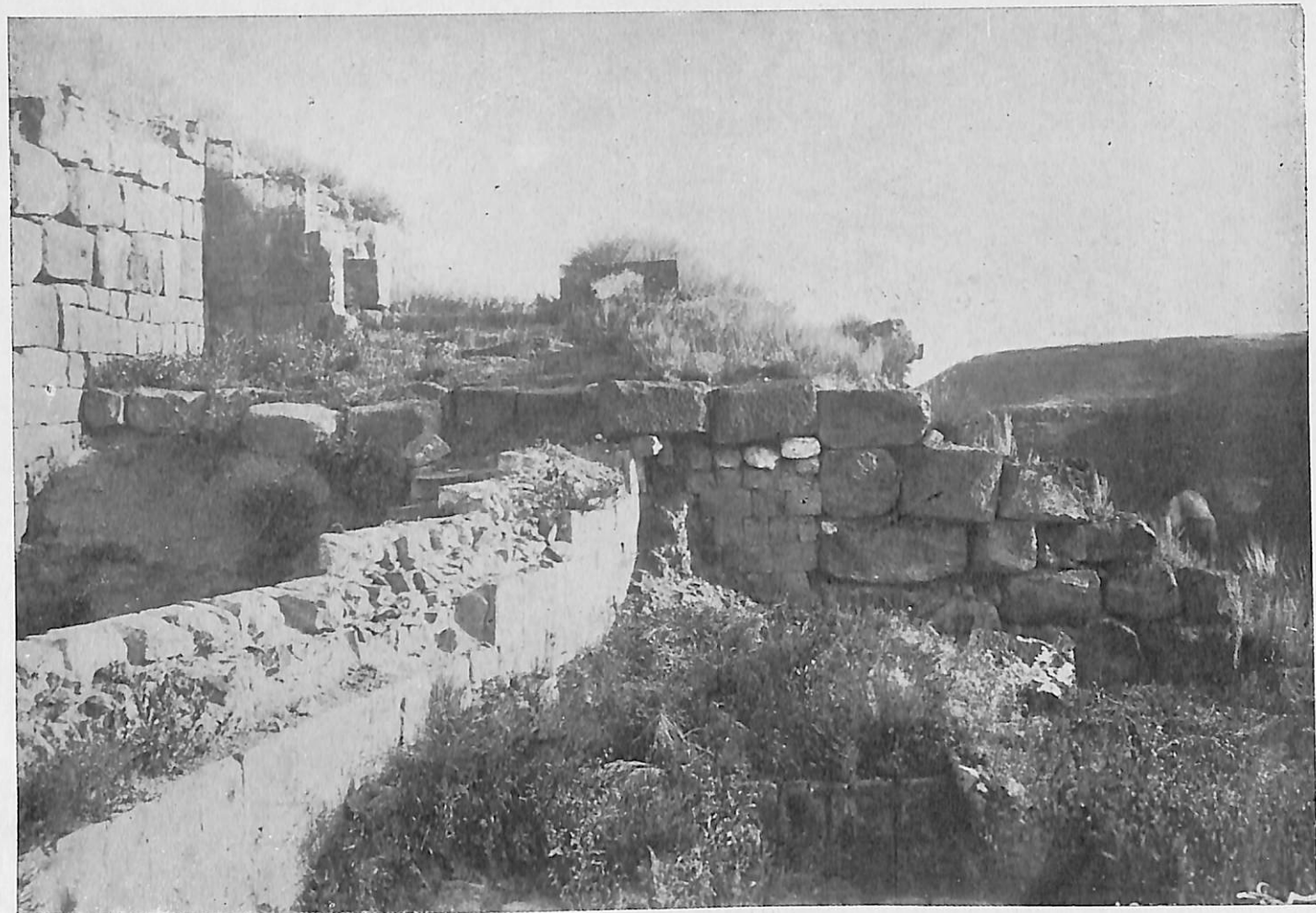
Ախուրեանի ճորը. վերը՝ Ս․Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին

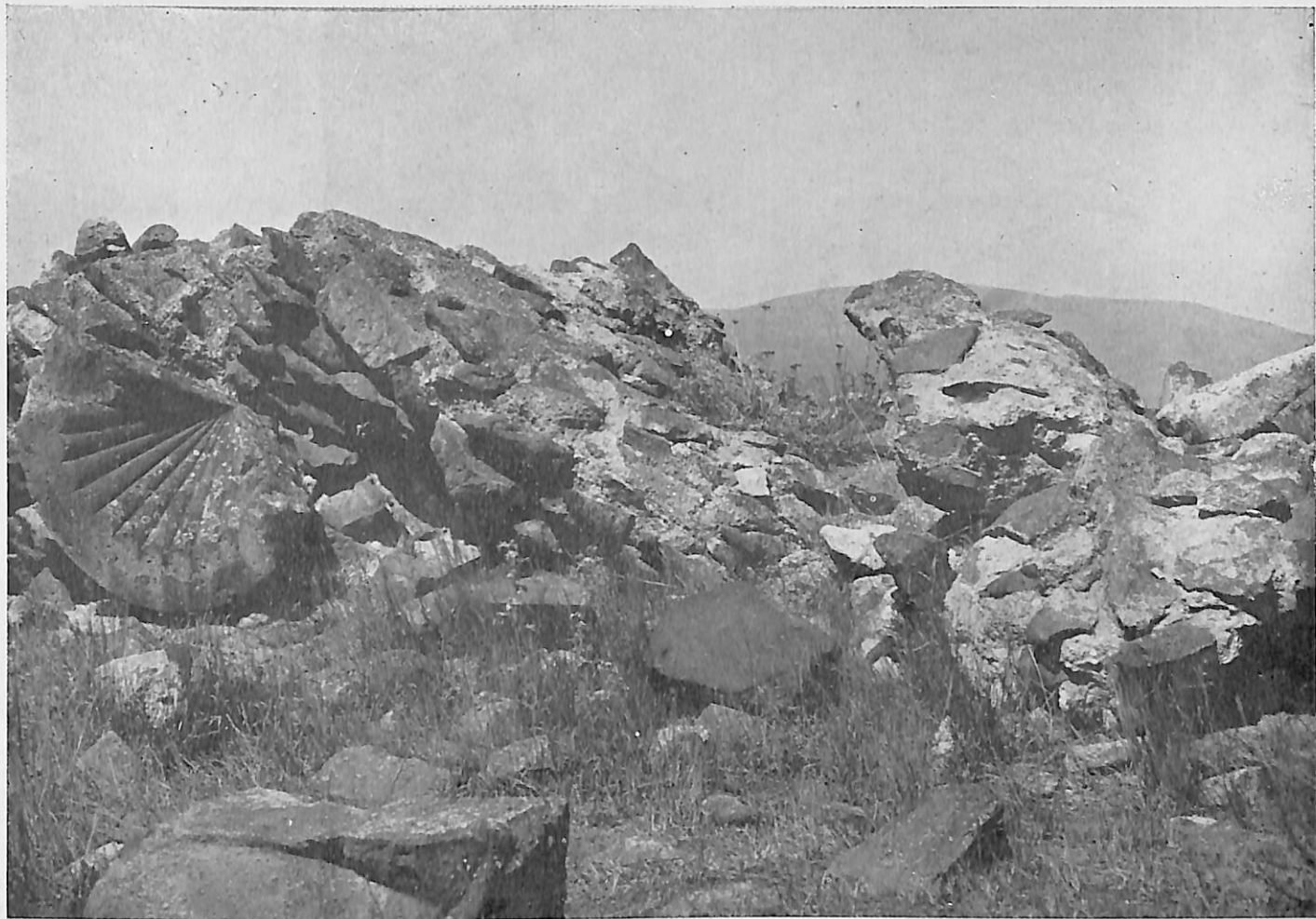
Կուսանաց վանքը բարձրագիւր ժայռերու վրայ

Փրոֆ. Ն. Մառի պեղած Եկեղեցին կիսափուլ մինարեի մօտ

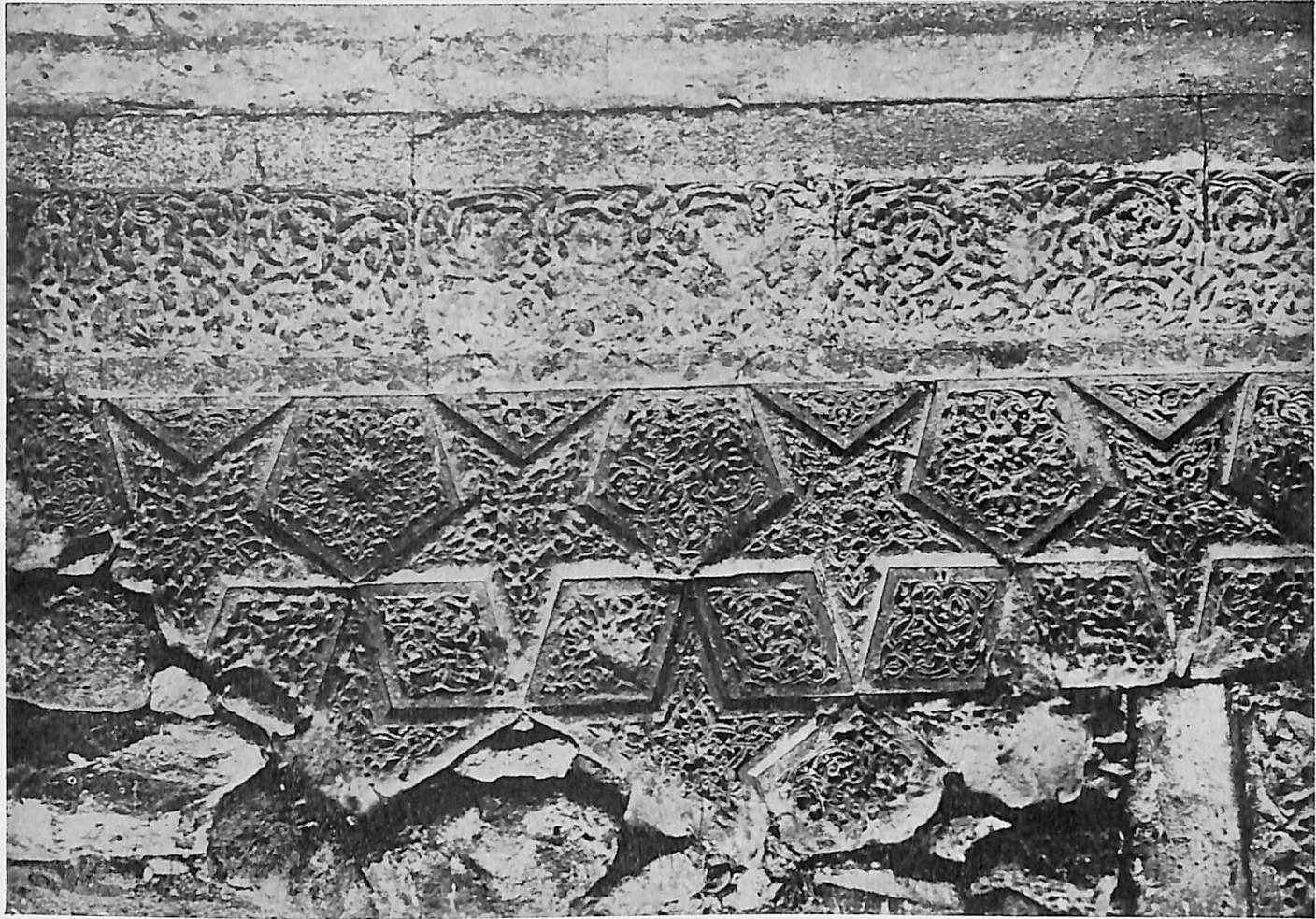
Պեղումներ Ապուղամրենց եկեղեցւոյ մօտ

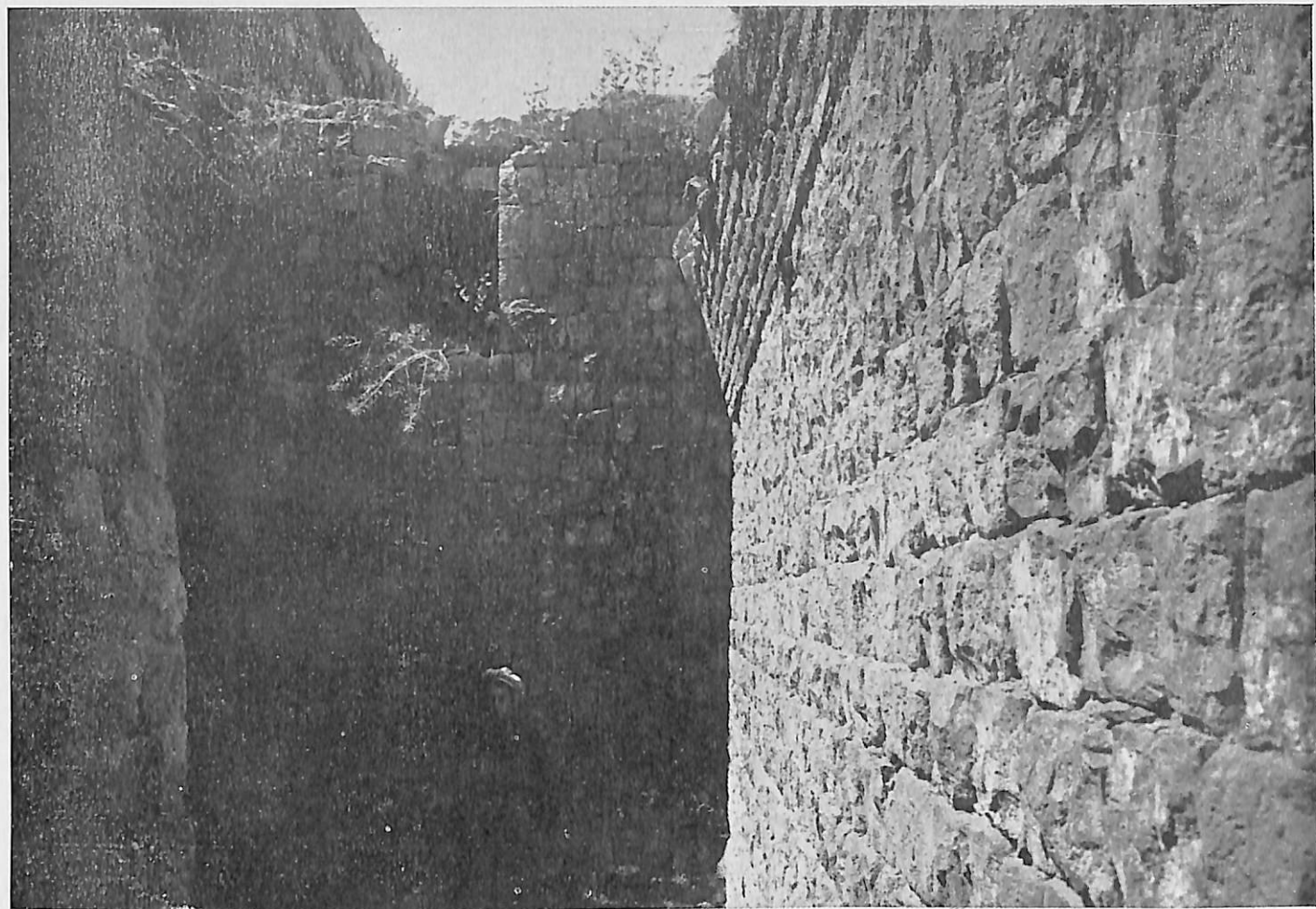
Փլատակներ

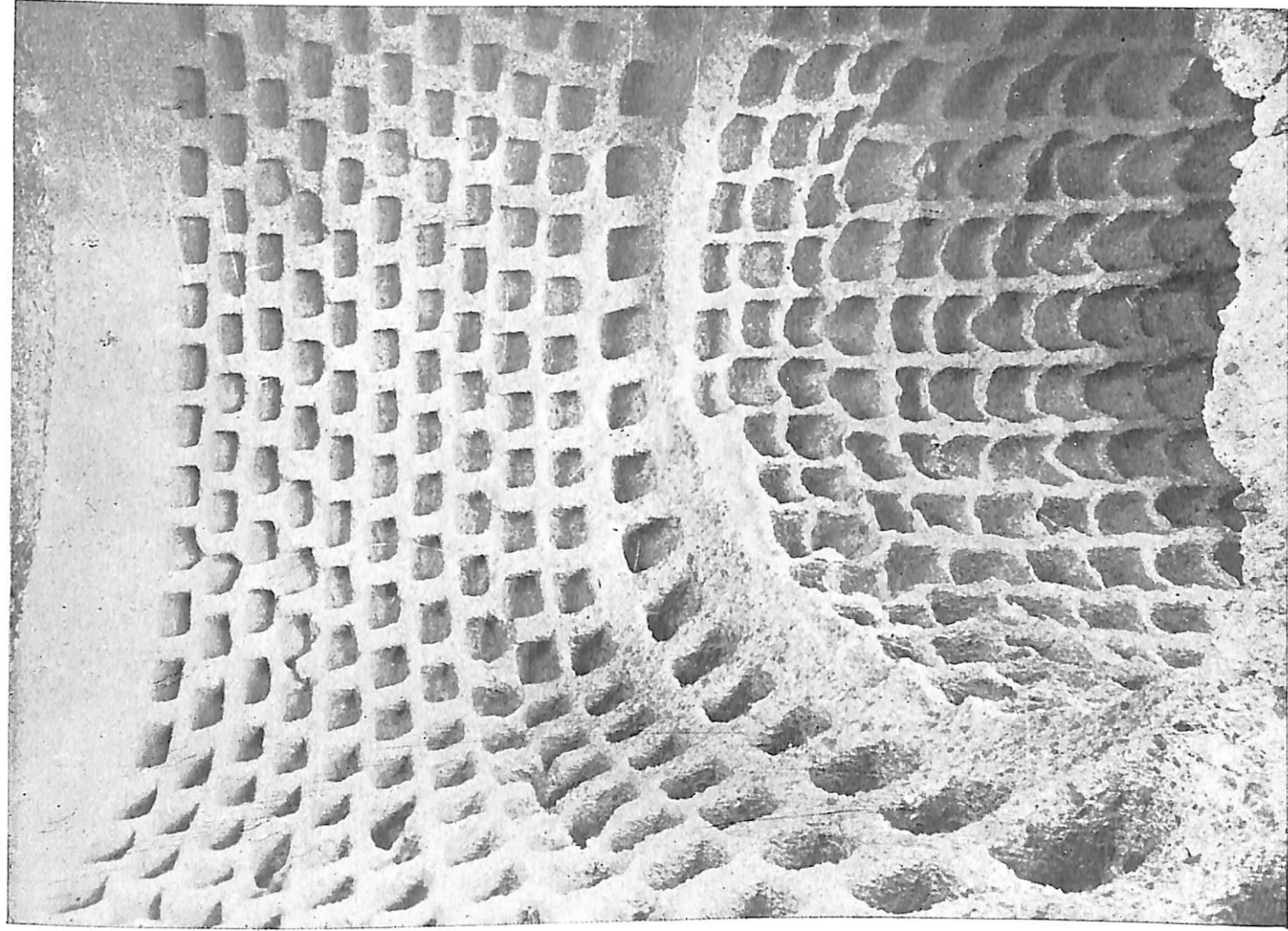
Ֆանդակազարդ բեկորներ պեղումներէ երեսան հանուած

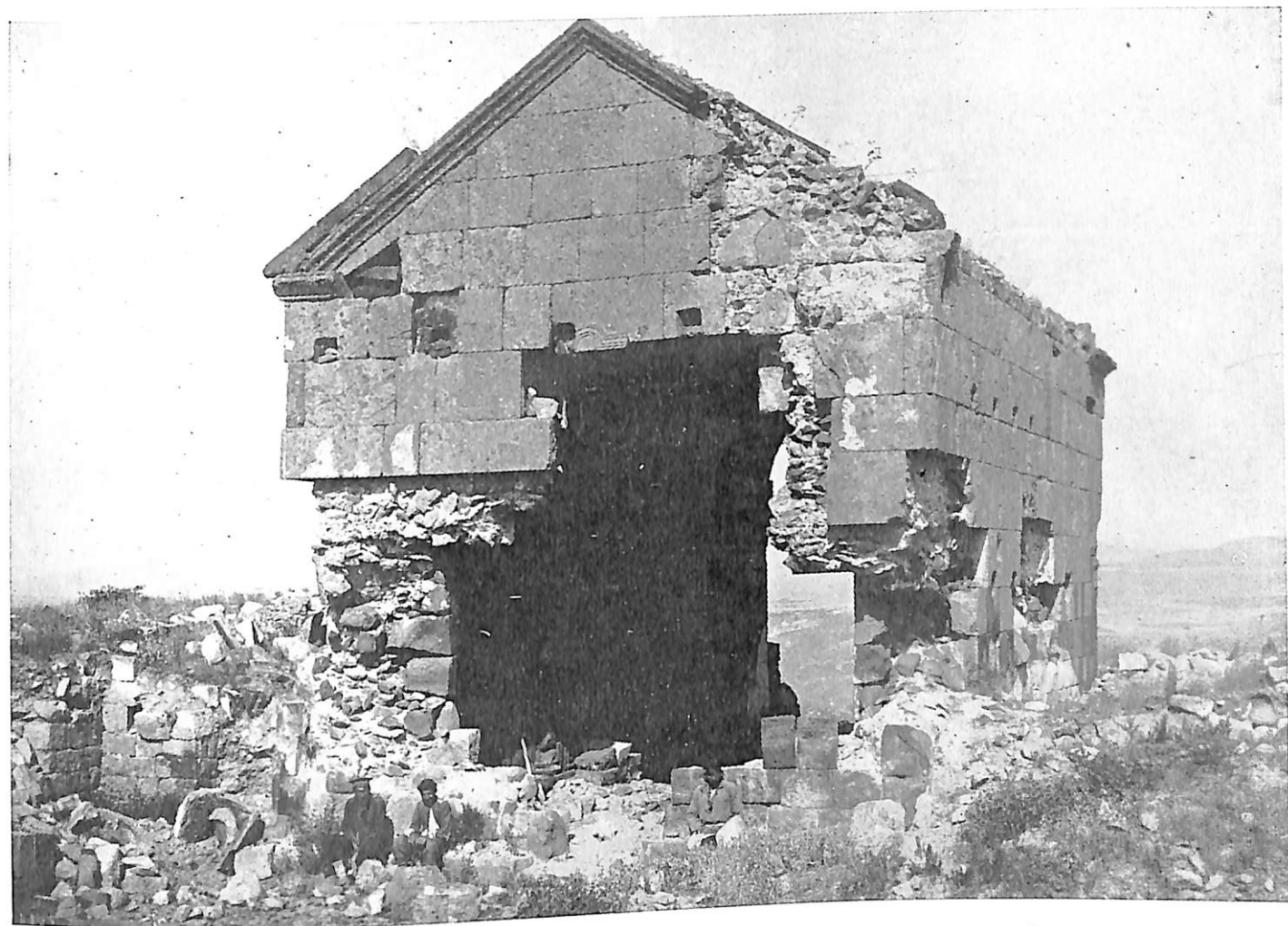
Քանդակազարդ աստղանւ մոզայից

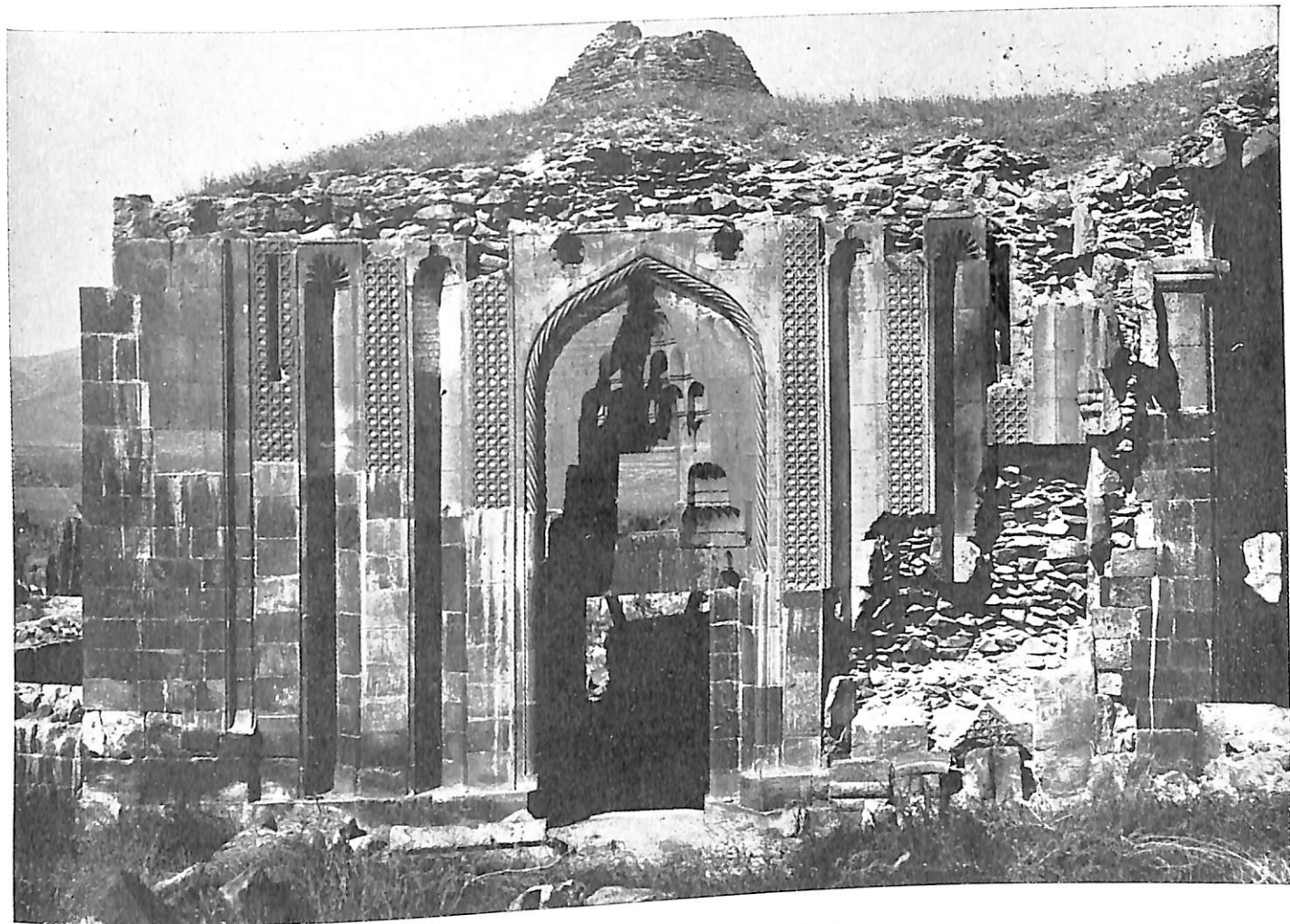
Ջրամբար Բագրատունեաց ժամանակէն

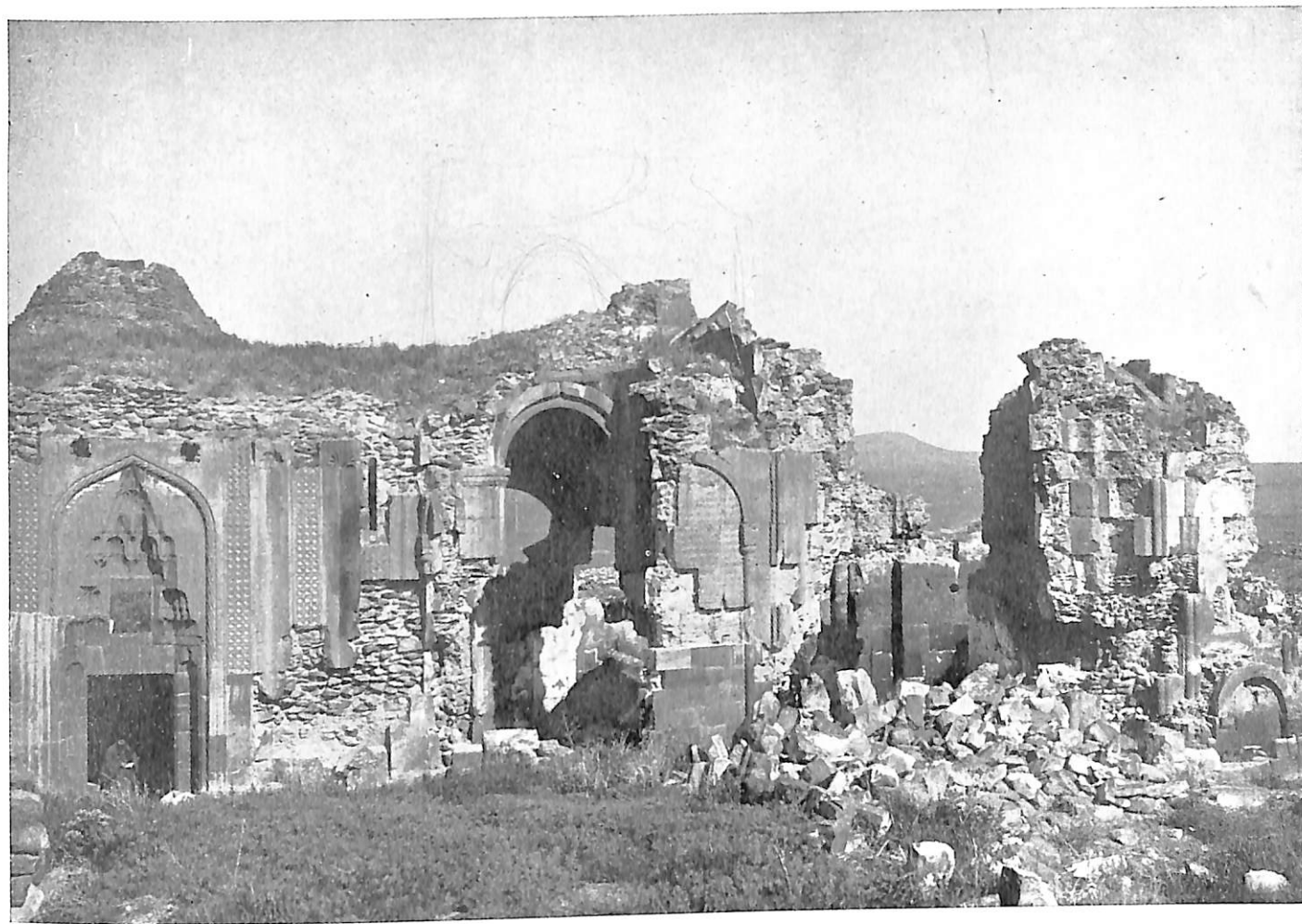
Փայտի վեջ յարժարարած բոյներ աղաւակներու համար

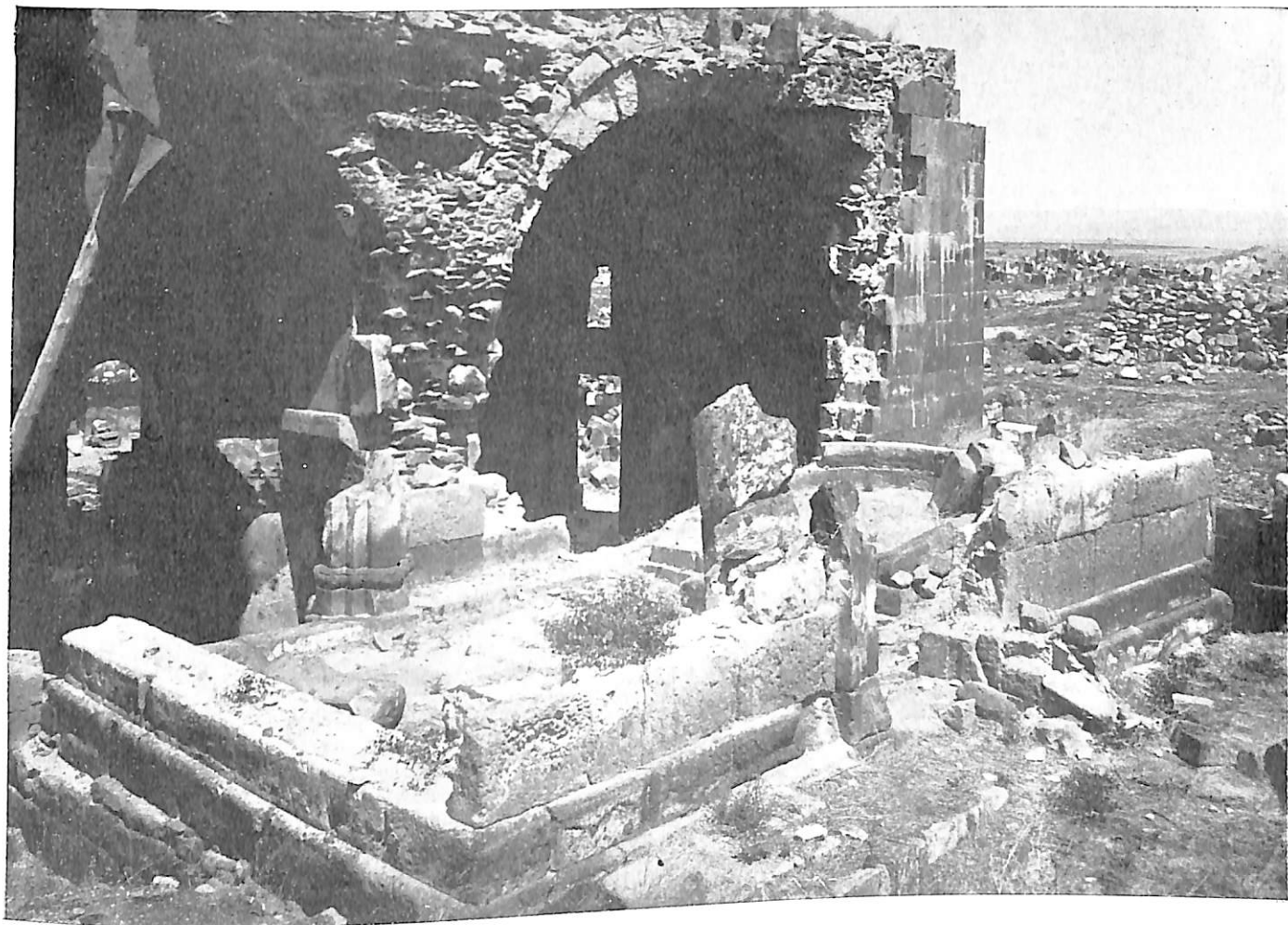
Միջնաբերդի պալատական եկեղեցին հարաւ-արեւմուտէն. կառուցուած՝ կամսարականներու օրով Ե. դարուն

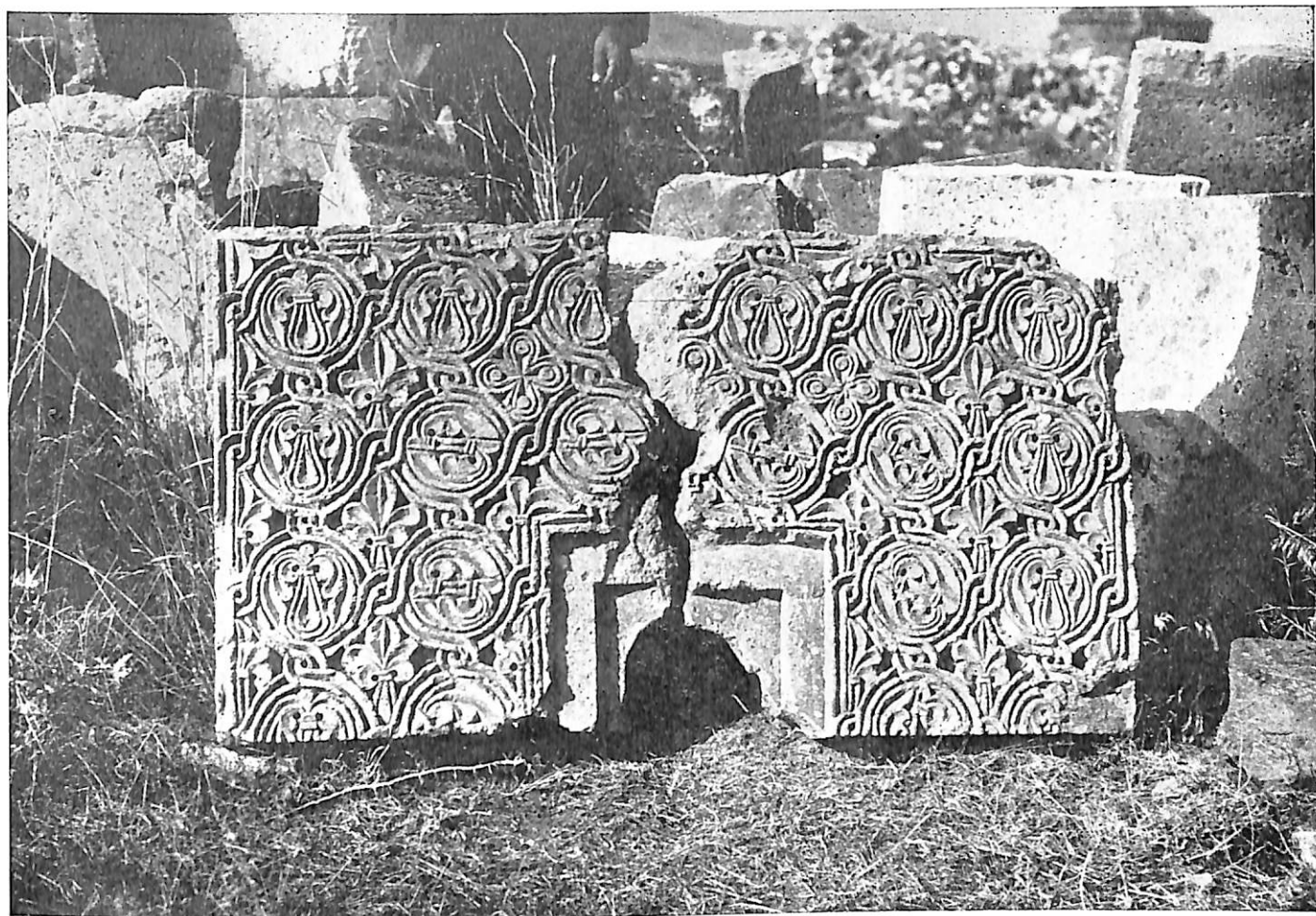
Առաֆելոց եկեղեցւոյ զարփի ֆակատը

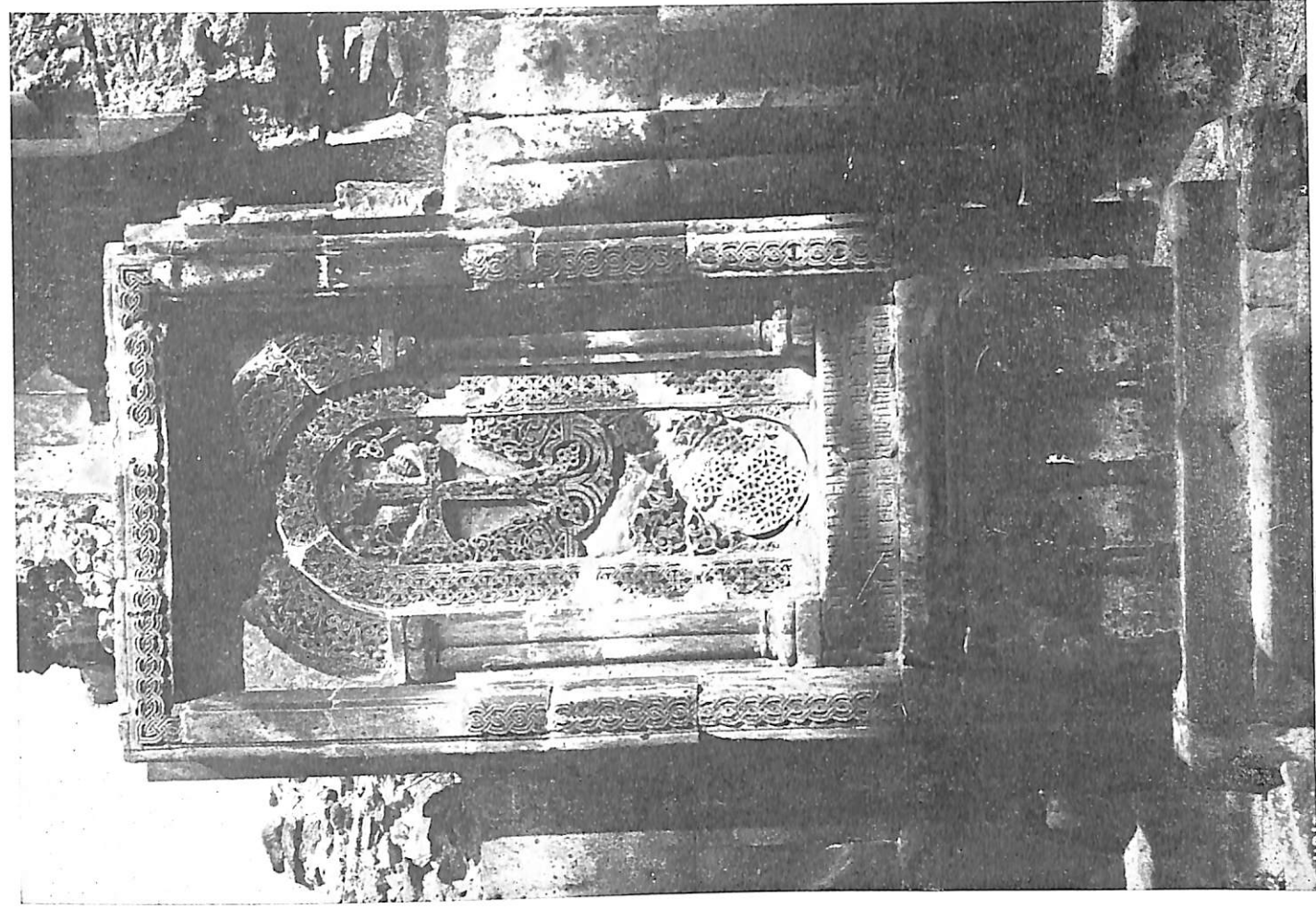
Աւերակներ Առաքելոց եկեղեցւոյ. կառուցուած՝ ժ. դարուն

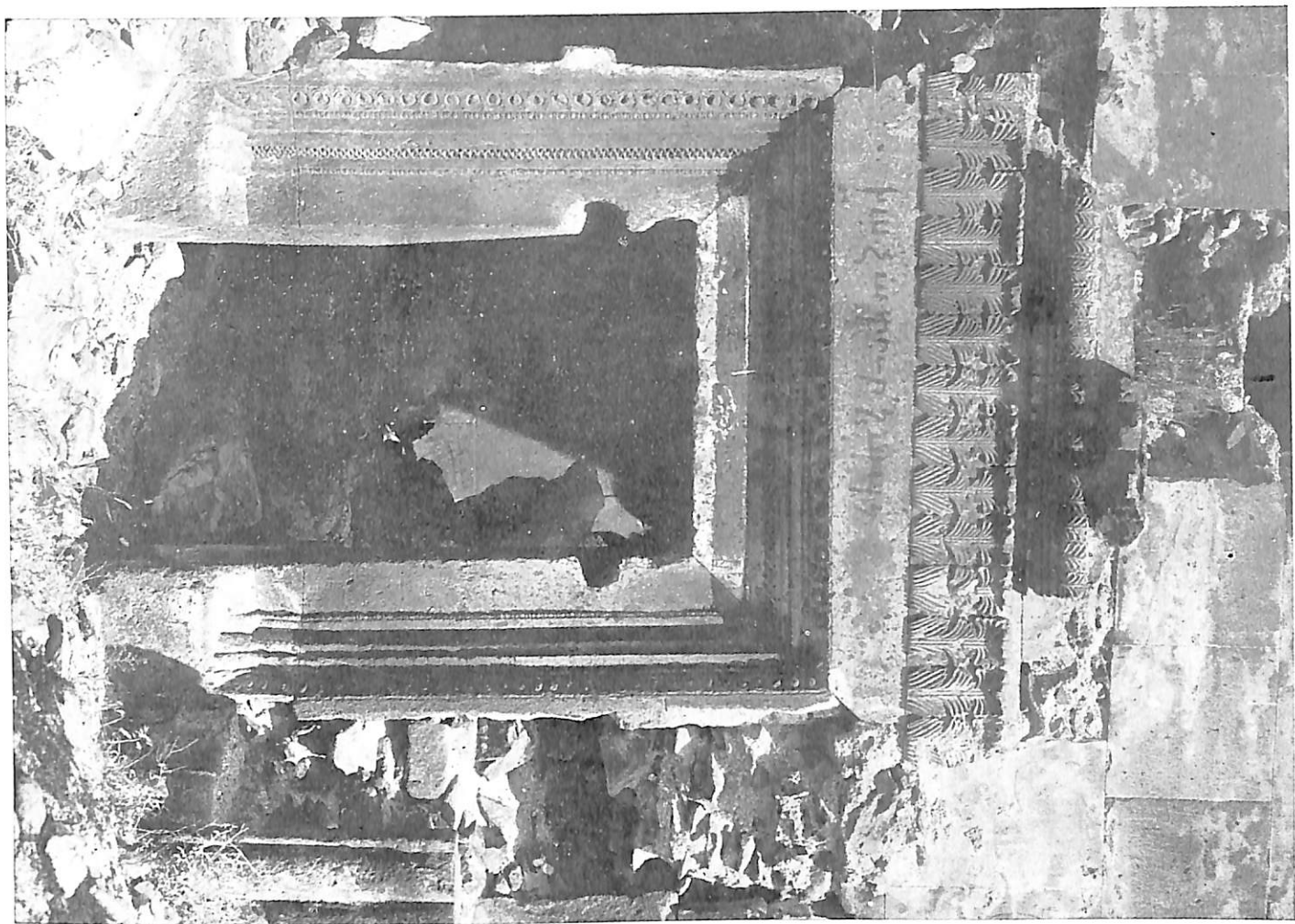
Առաքելոց եկեղեցւոյ գաւիթը

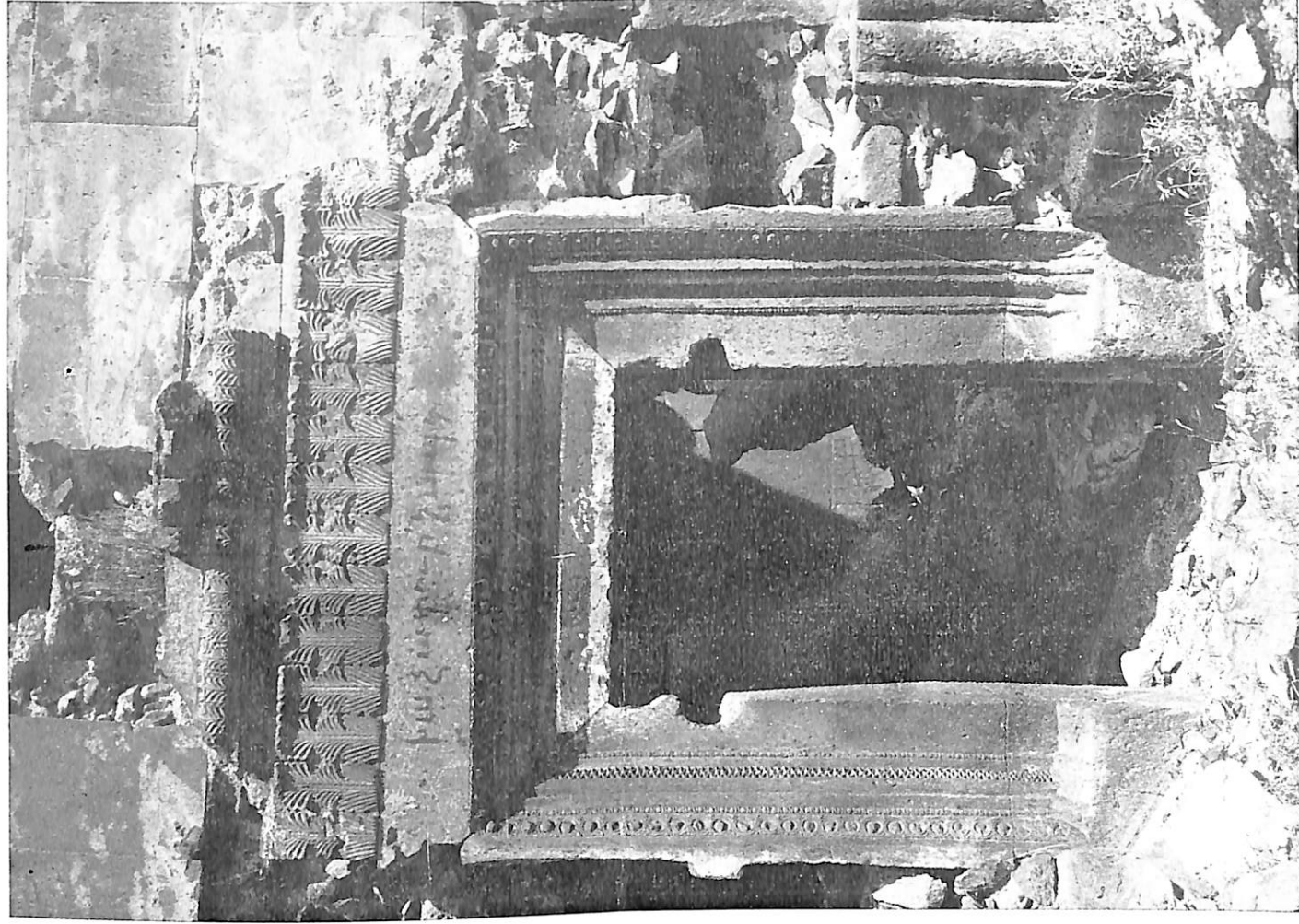

Առաջիկոց եկեղեցւոյ արեւելեան պատուիանի քանդակուած շրջանակը

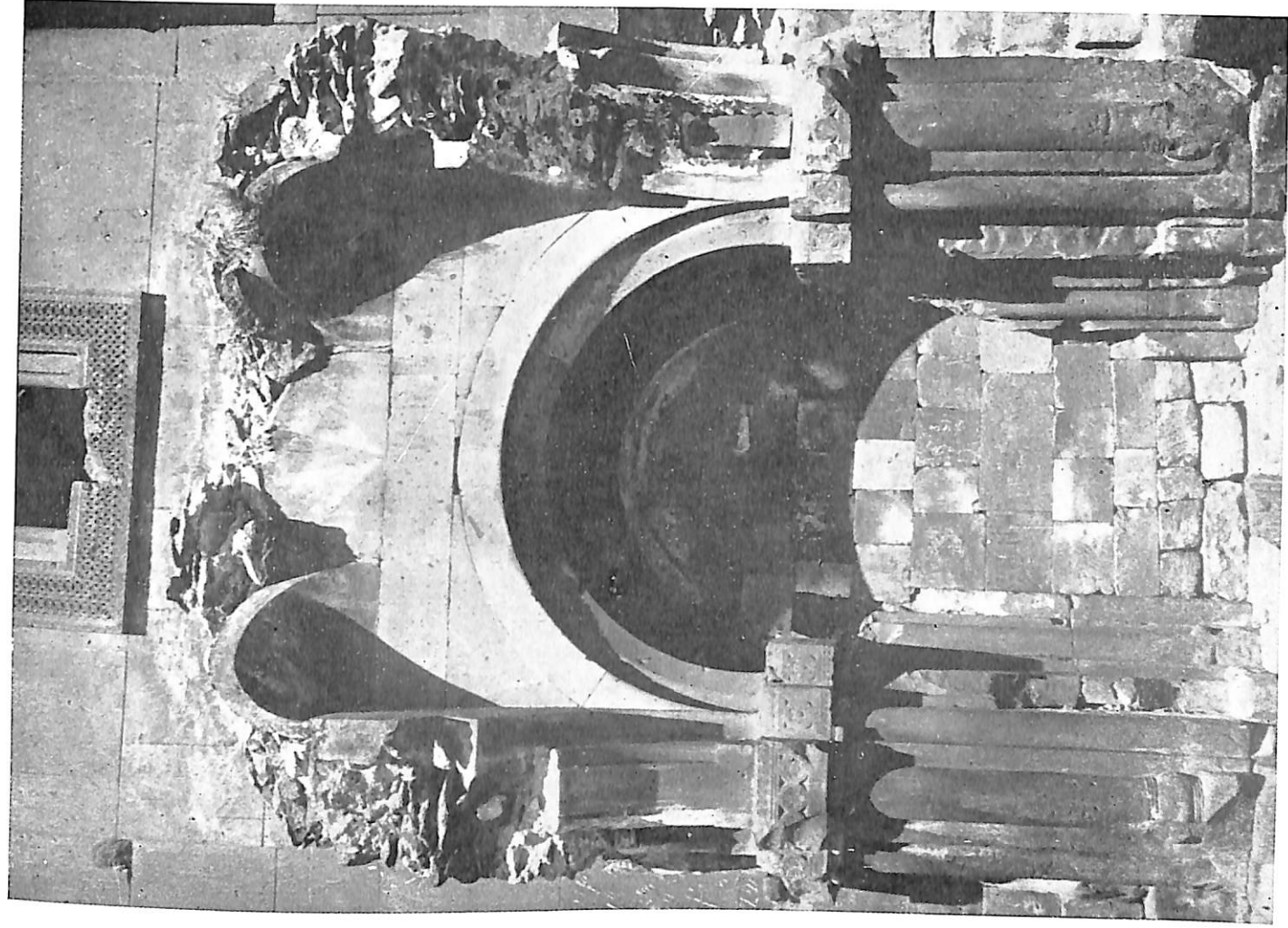

Առաջինը եկեղեցու խաչքարը

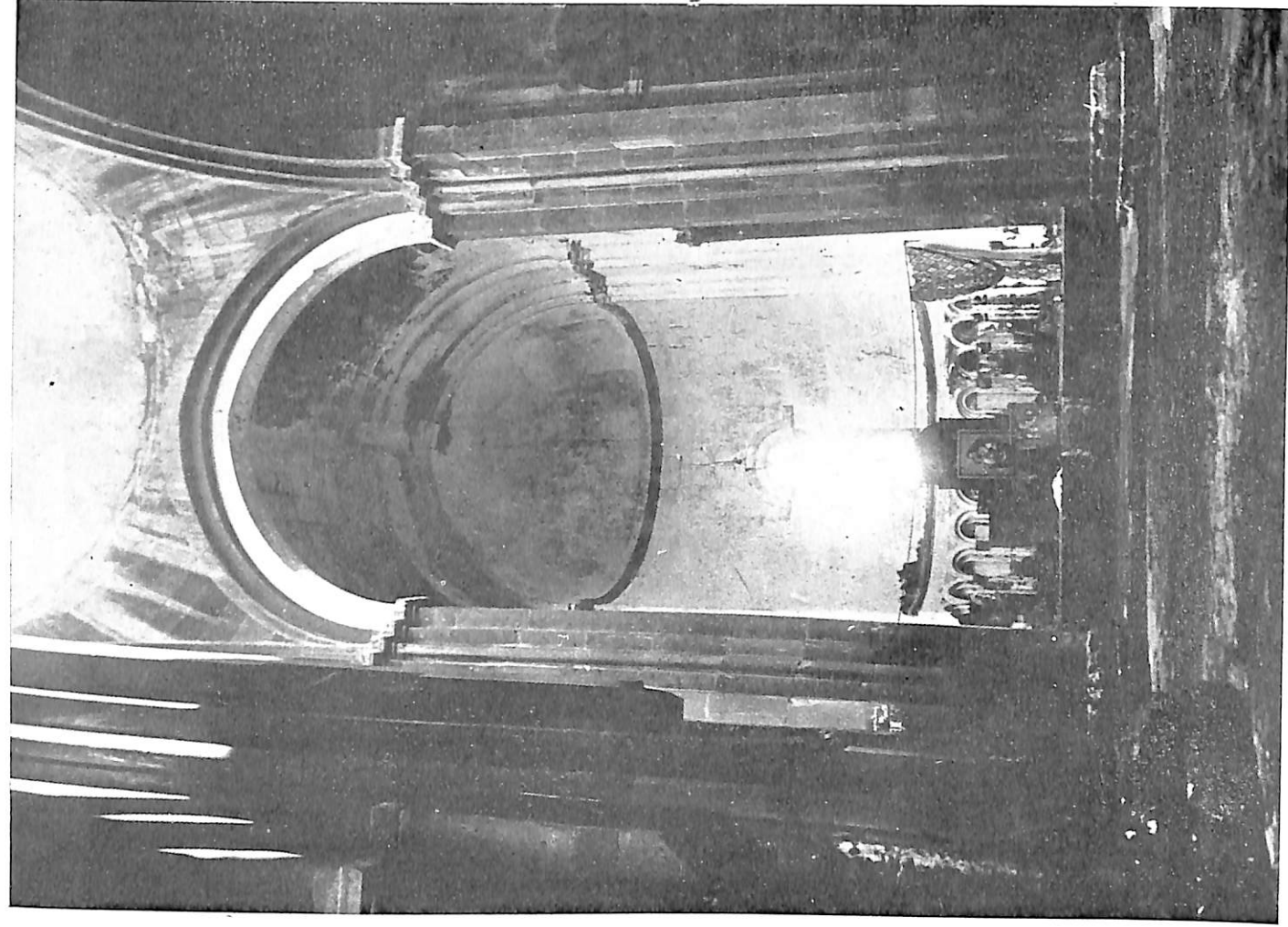

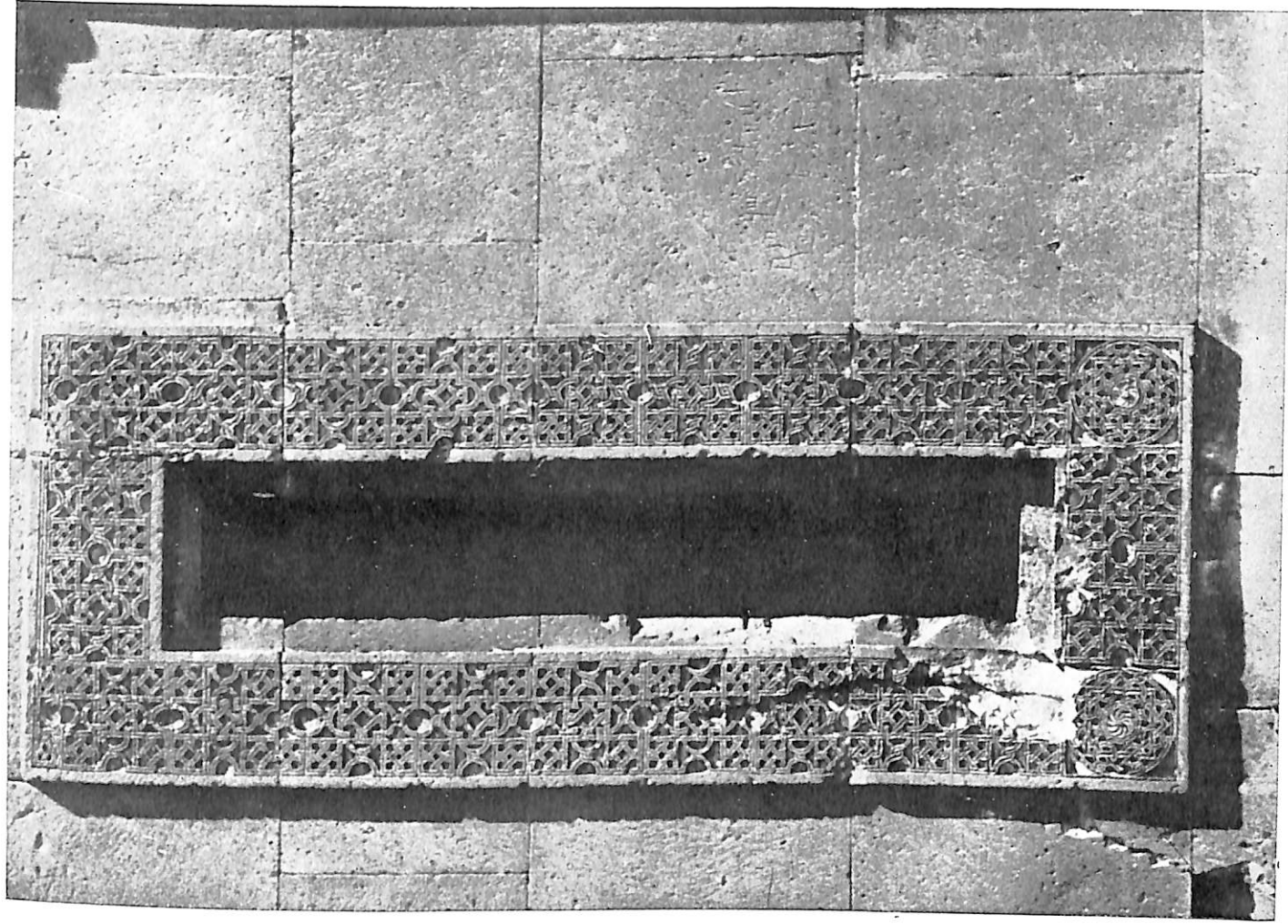
Շտաբտ քվհուրուային հարաուային դուռը

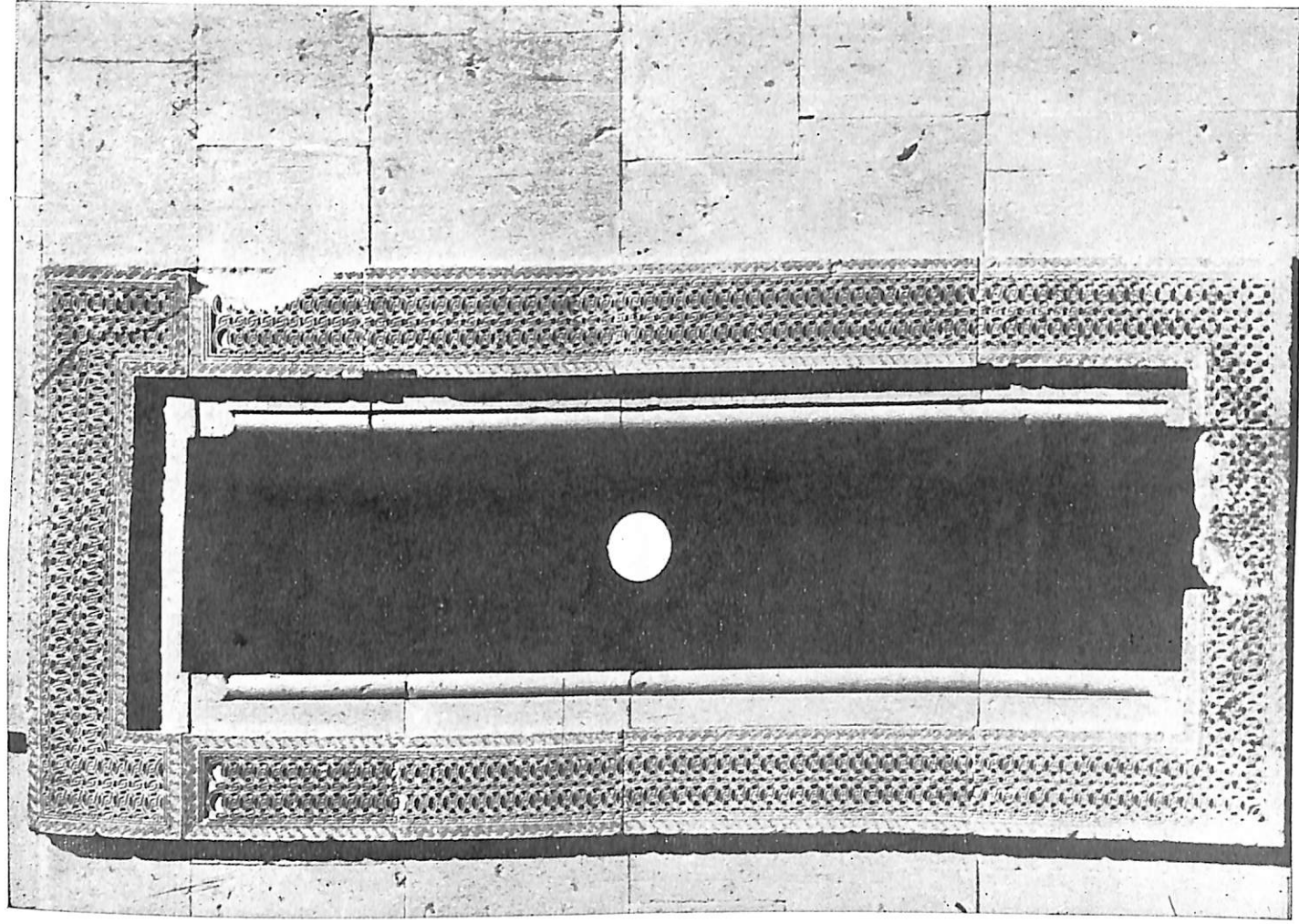
Կարադիկե Մայր տաճարի հարաւային մուտքը

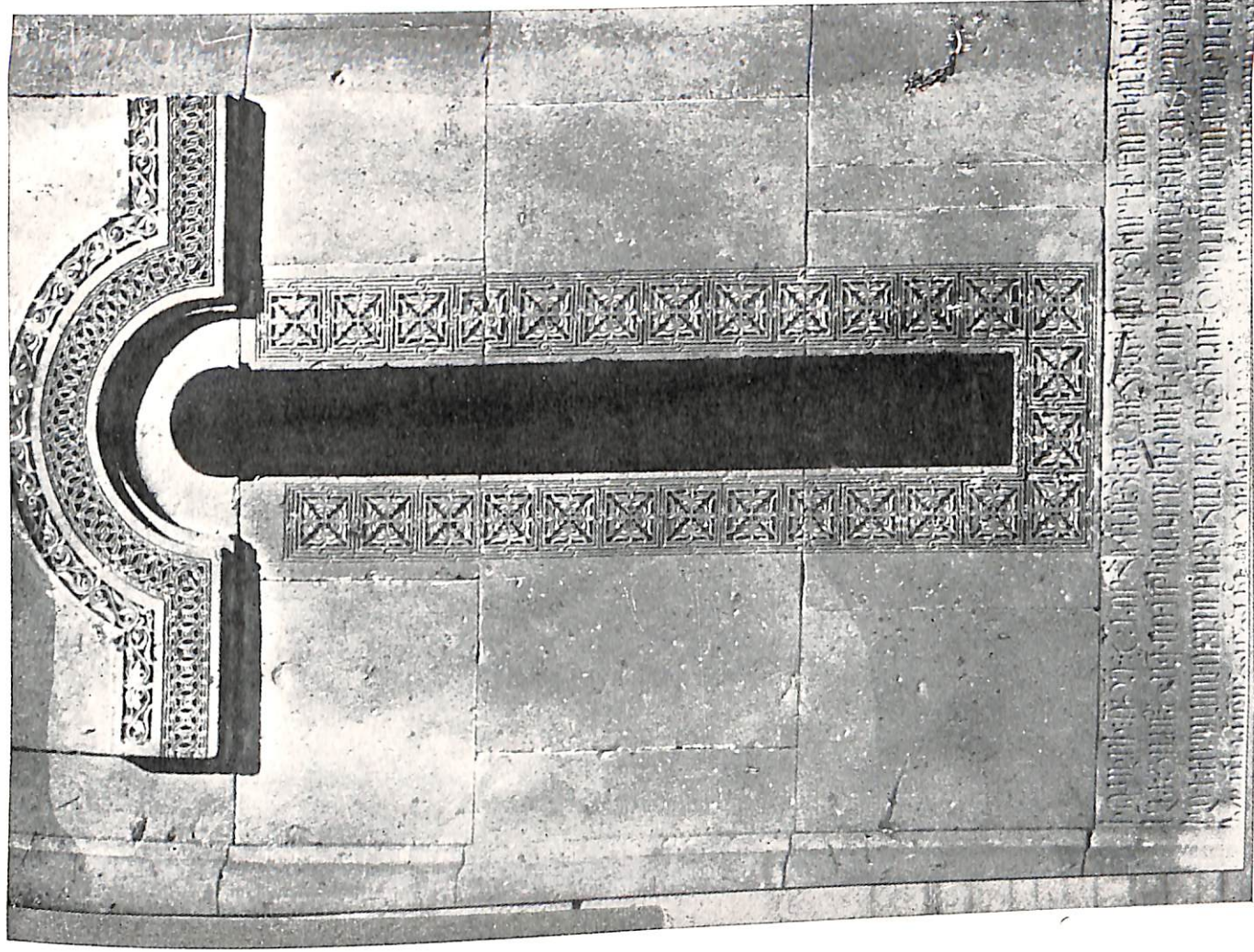
Կաթողիկէ Մալք տանգի ներքնամասը՝ արեւմուտքէն

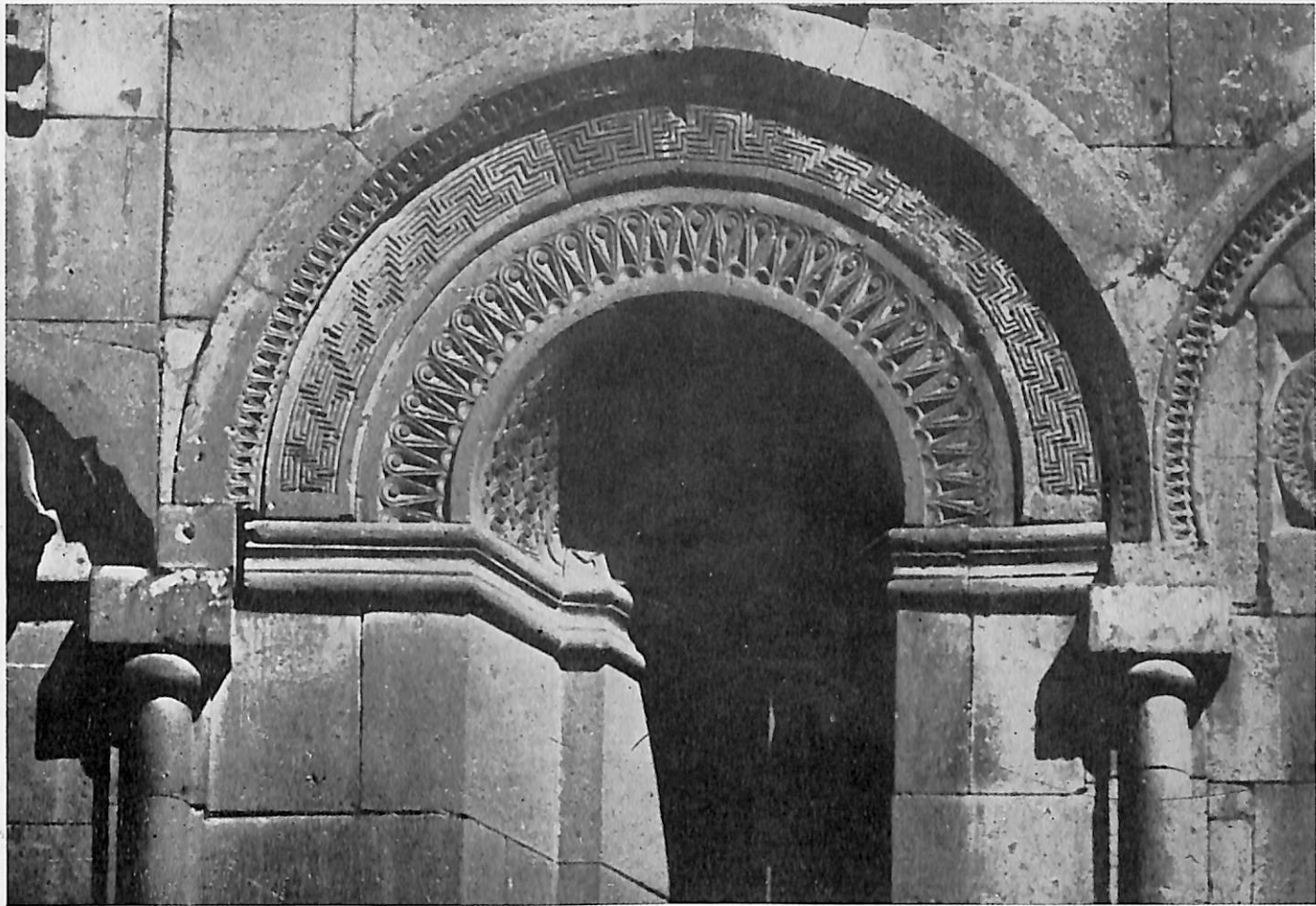
Կաթաղիկէ Մալր Եկեղեցոյ արեւմտեան պատուիաններու
քանդակագործ շրջանակներէն մին

Կաթուղիէ Մալր Եկեղեցւոյ հարաւային
բակարանի կից յայտնուած խաւարտը

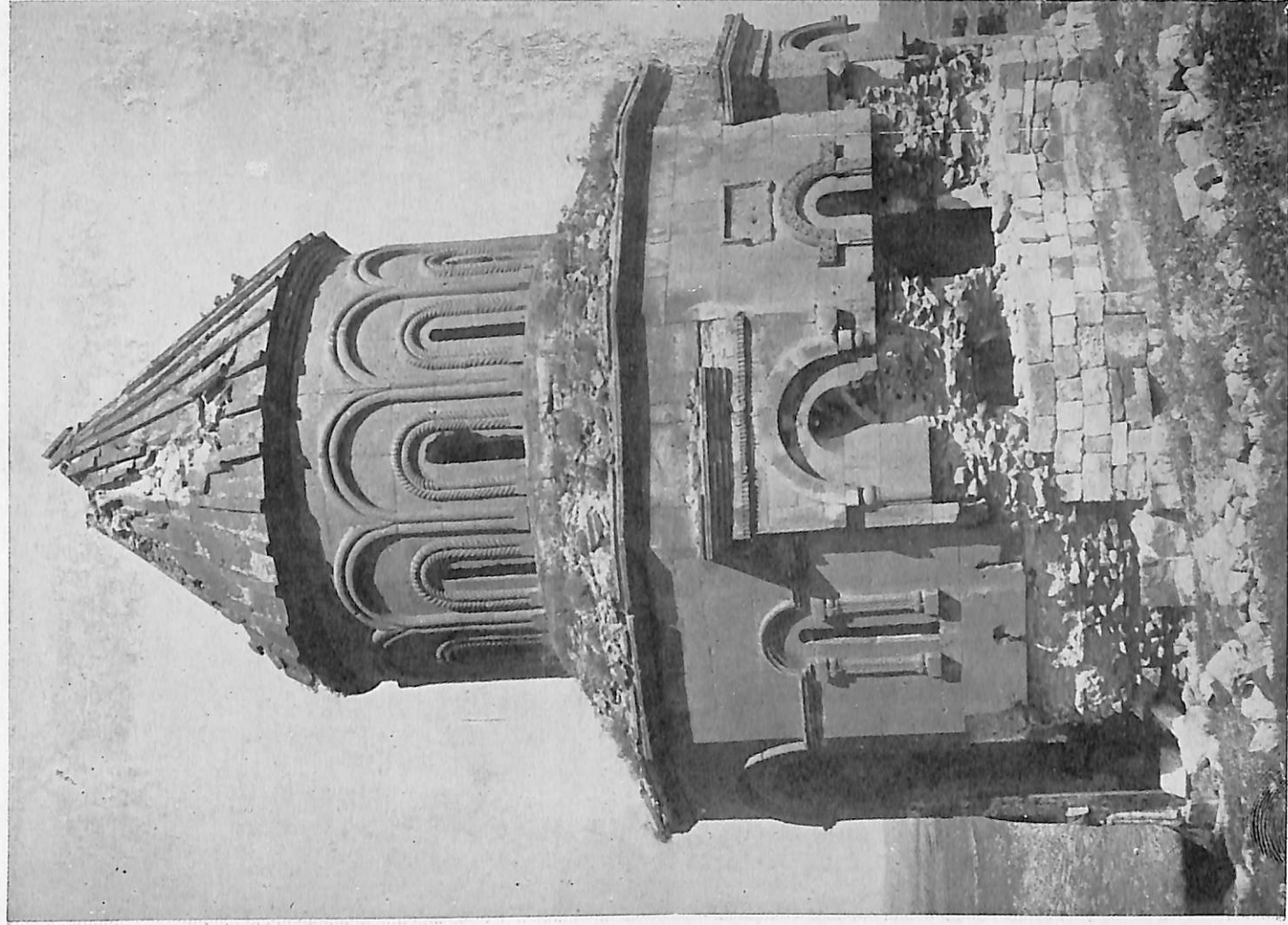
Կարճուրիկէ Մայր Եկեղեցւոյ կարտուղին գնկատի լուսարստ

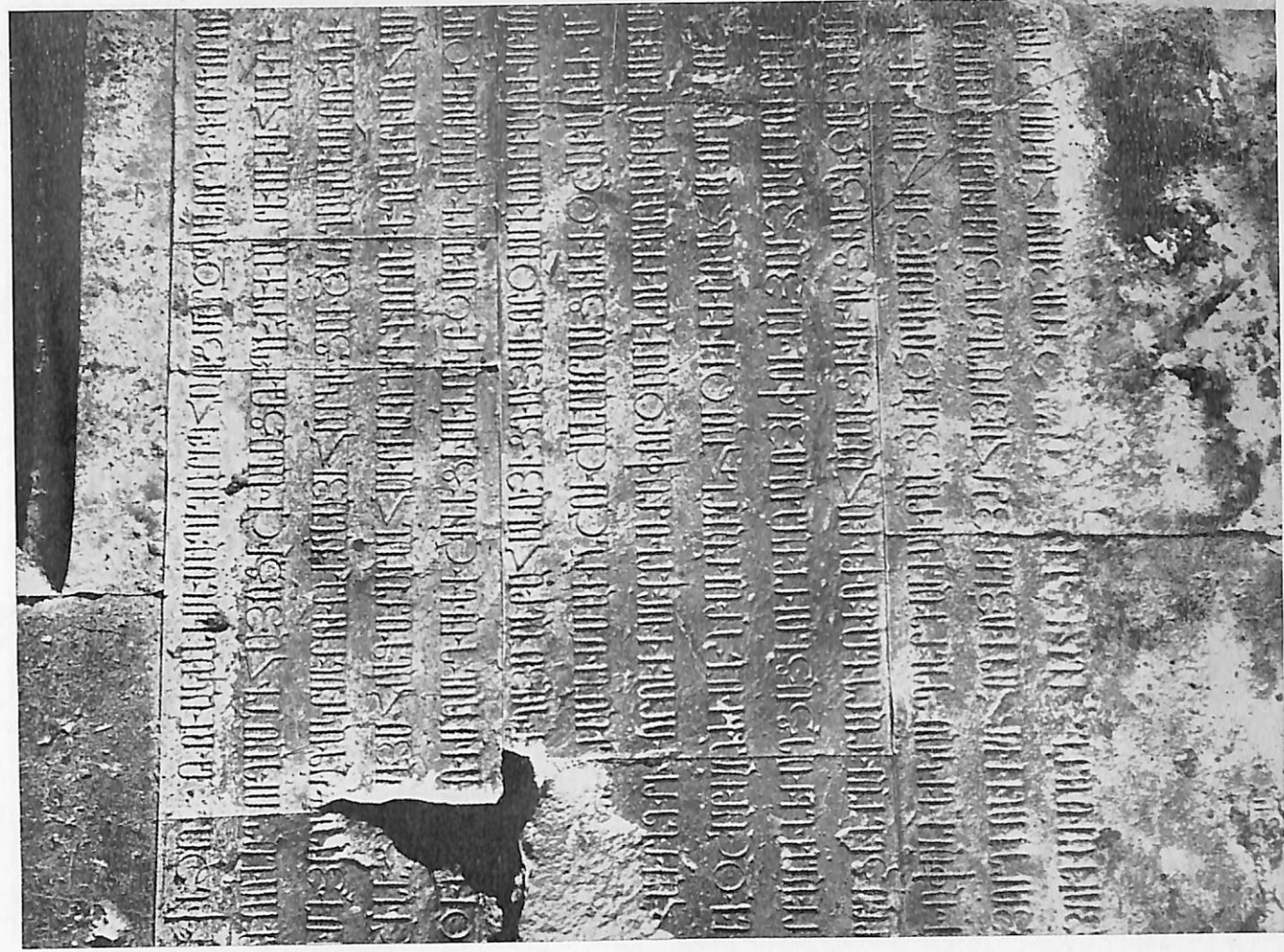
Կաթուղիկէ Մայր Եկեղեցոյ հարաւային ճակատի խորշերէն մին

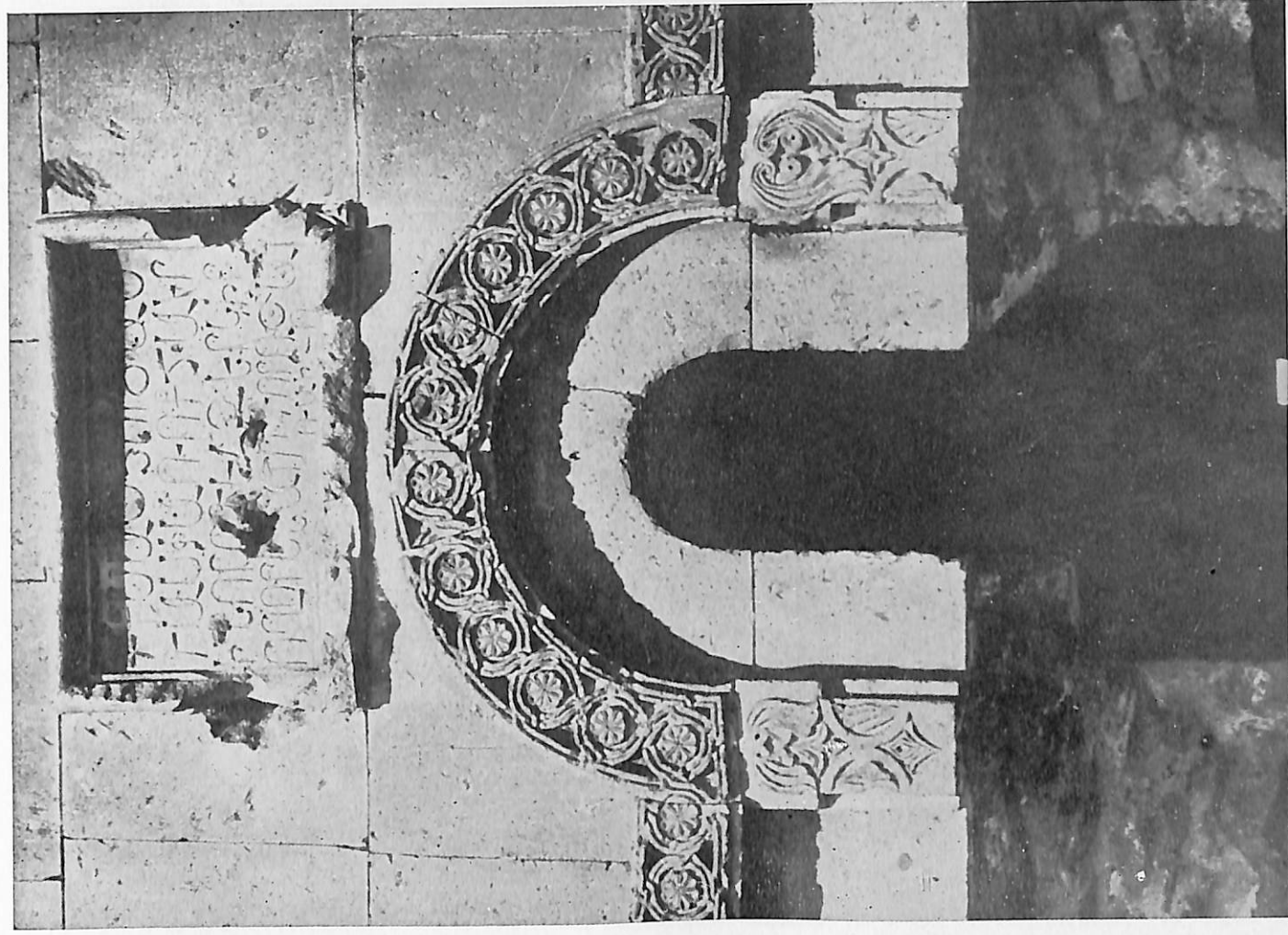
Կաթուղիկէ Մայր Եկեղեցոյ արեւմտեան ճակատի զարդաքանդակներէն

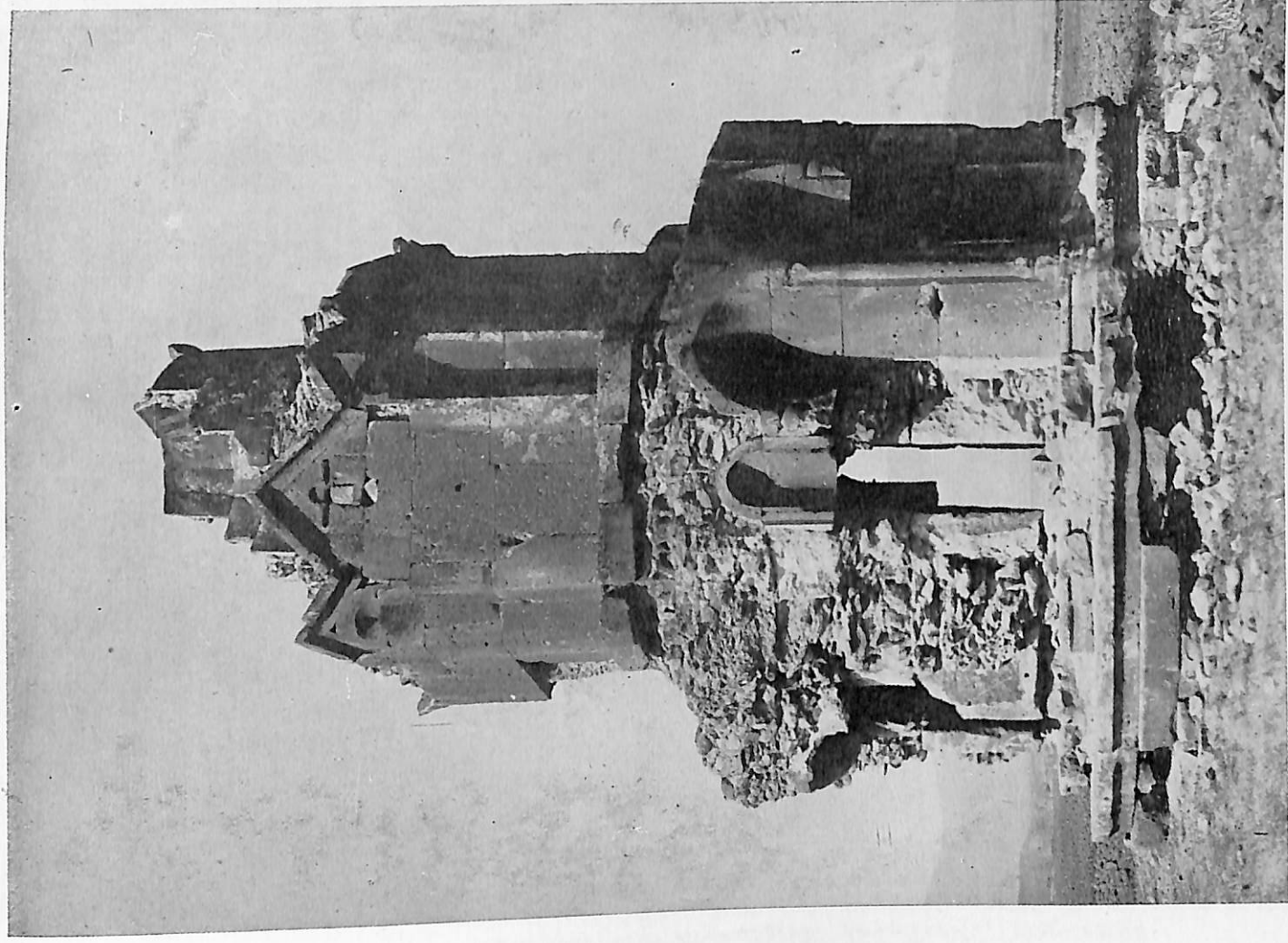
Ապարդամբնեց Ս․ Գրիգոր Եկեղեցին․ կառուցումը՝ 994-ին

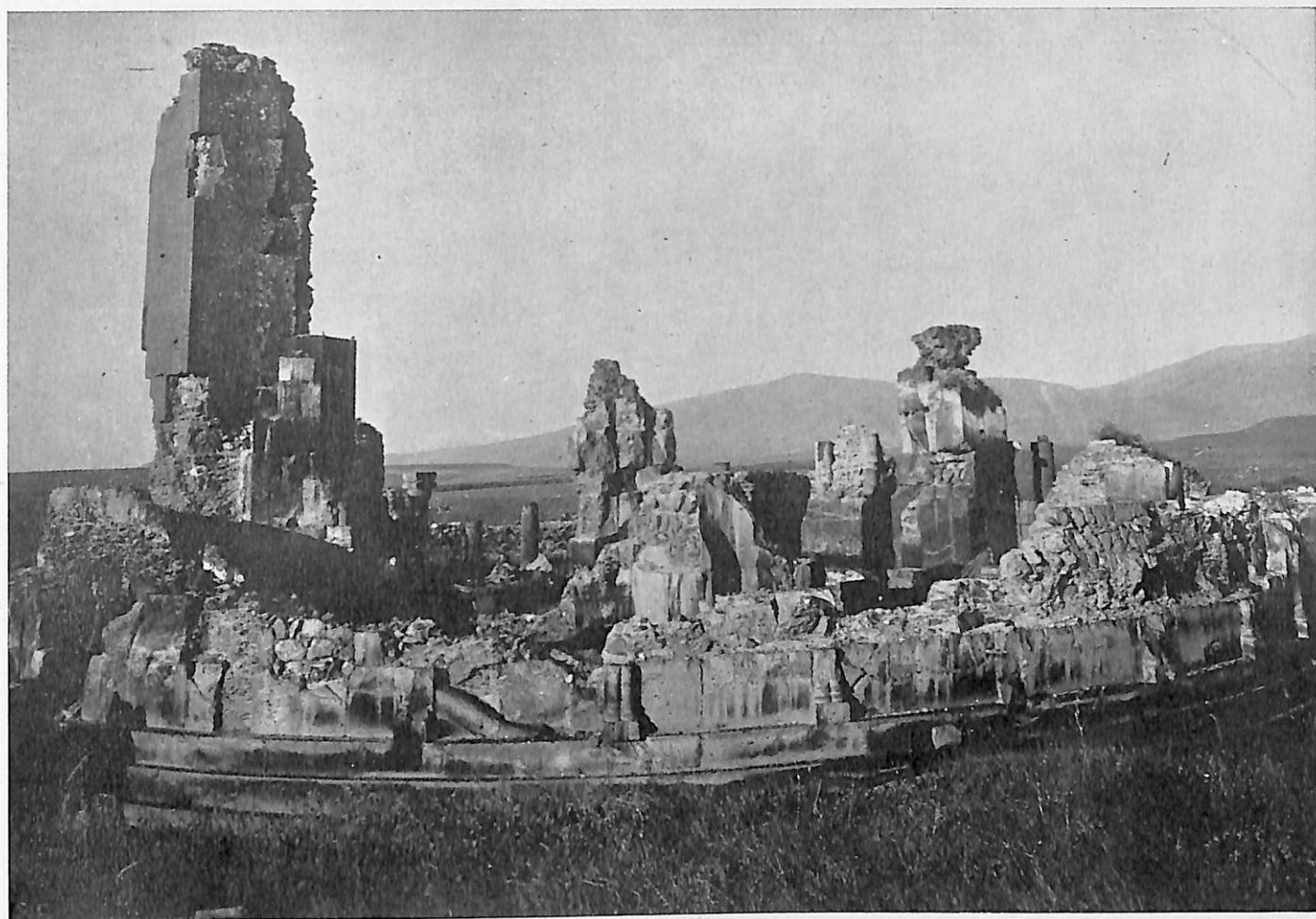
Ապուղամբեցի Ս. Գրիգորի Էկեղեցու արձանագրության քերականություն

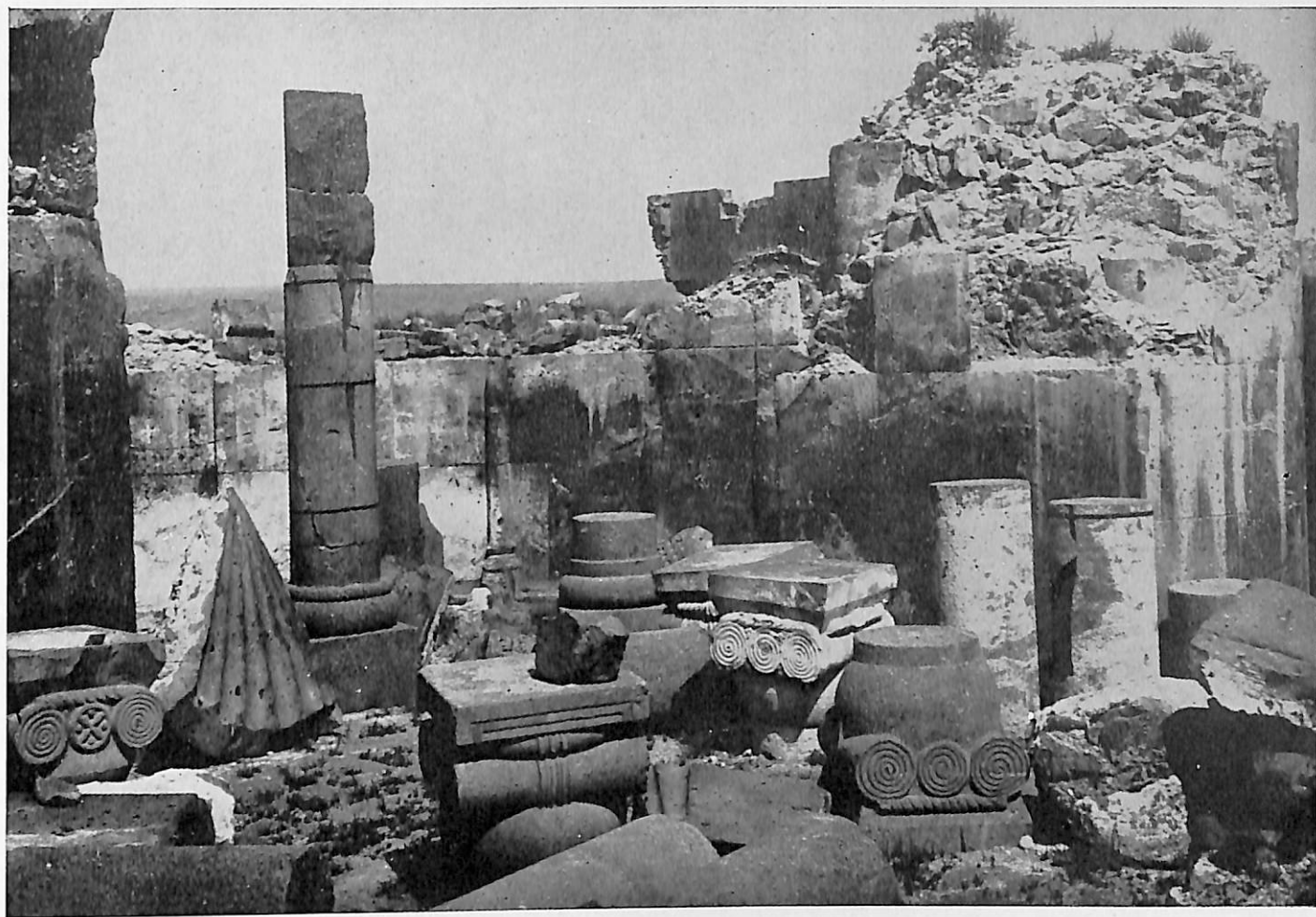
Ապուղամբինց Ս. Գրիգոր Էկեղեցւոյ լուսամտոսի քանդակազարդ պատկը

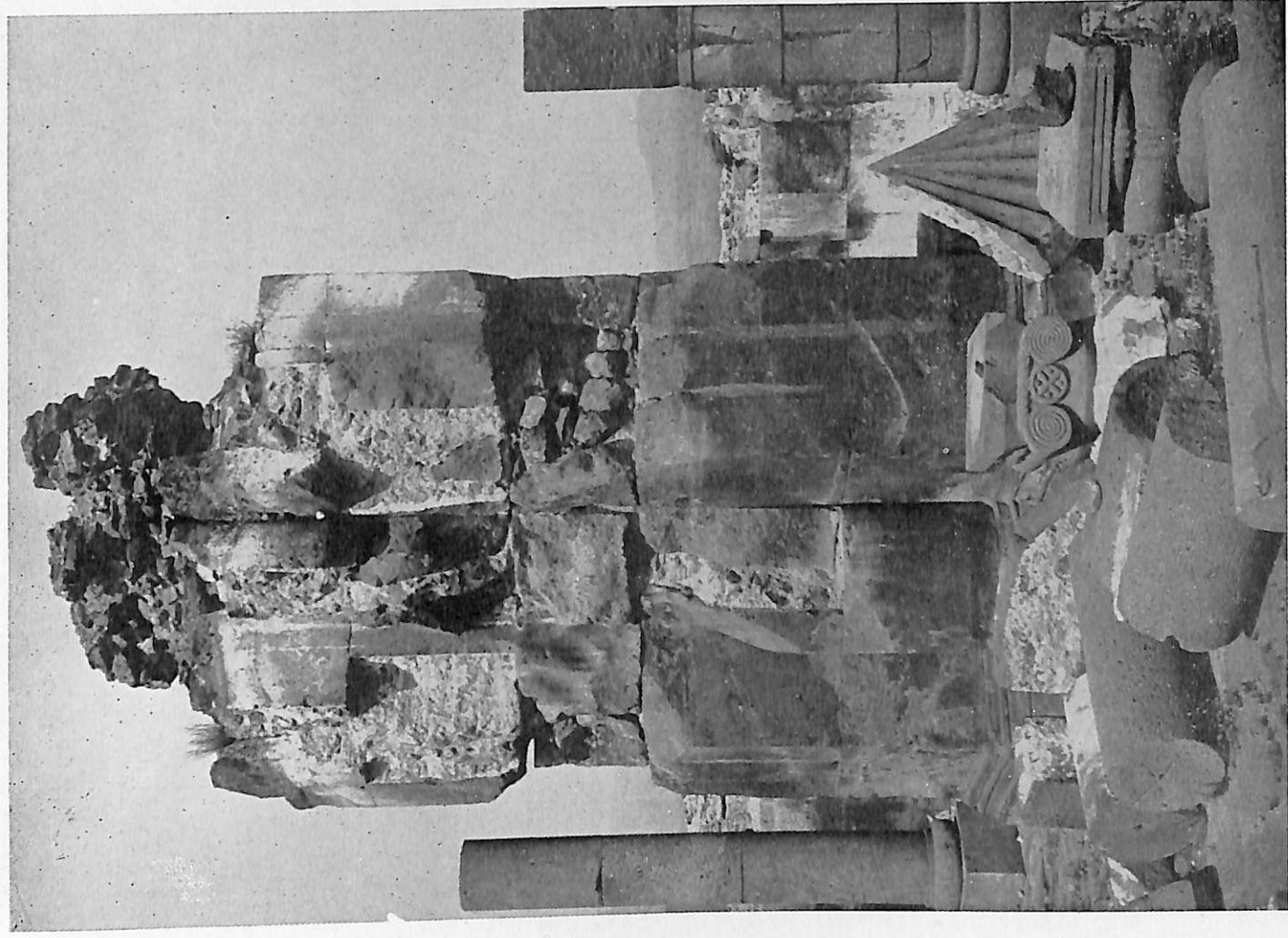
Հովրի եկեղեցին տարիսպներէն դուրս . կառուցուած՝ ՓԱ . դարուն

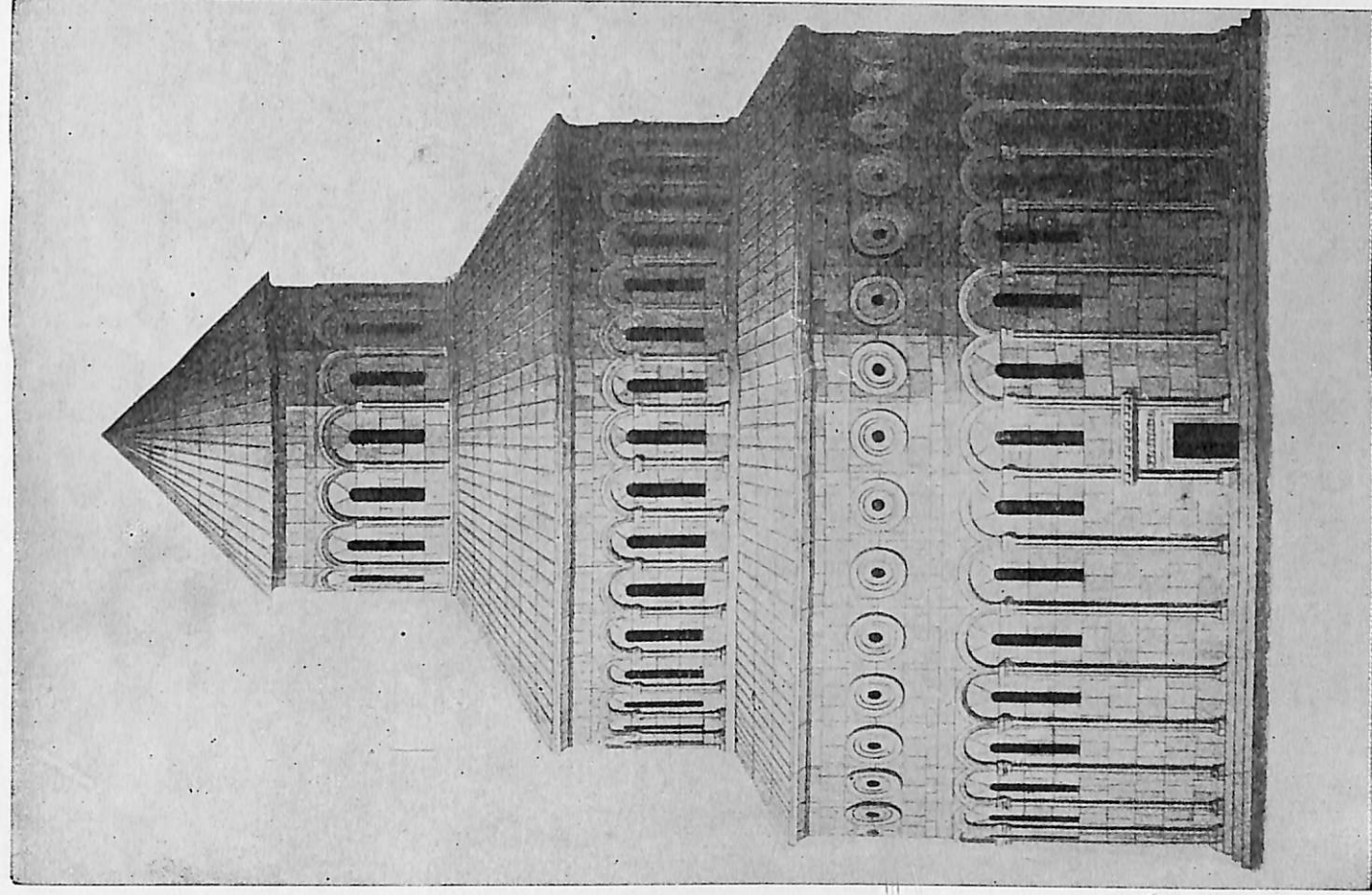
Գագկաշեն բոլորածես Ս. Գրիգոր Եկեղեցւոյ անբրակները. կառուցուած՝ 1001-1020ին

Գազկաշէն Ս. Գրիգոր եկեղեցւոյ ներքին բեկորները եւ գմբէթակիր սիւներ

Գազիաշեն Ս . Գրիգոր Եկեղեցույ ներքնատար և. գմբեթակիր մույրեր

Զուտքեց տաճարի օրինակով կառուցուած Գագկաշէն եռաշարկ եկեղեցին .
վերակազմութիւն Յարսա թորմամբեանի

Գազկաշէն Ս. Գրիգոր եկեղեցւոյ խոյակներ

Գազկաշէն Ս. Գրիգոր Եկեղեցւոյ քարակազարդ արտաքին արդիւնքը

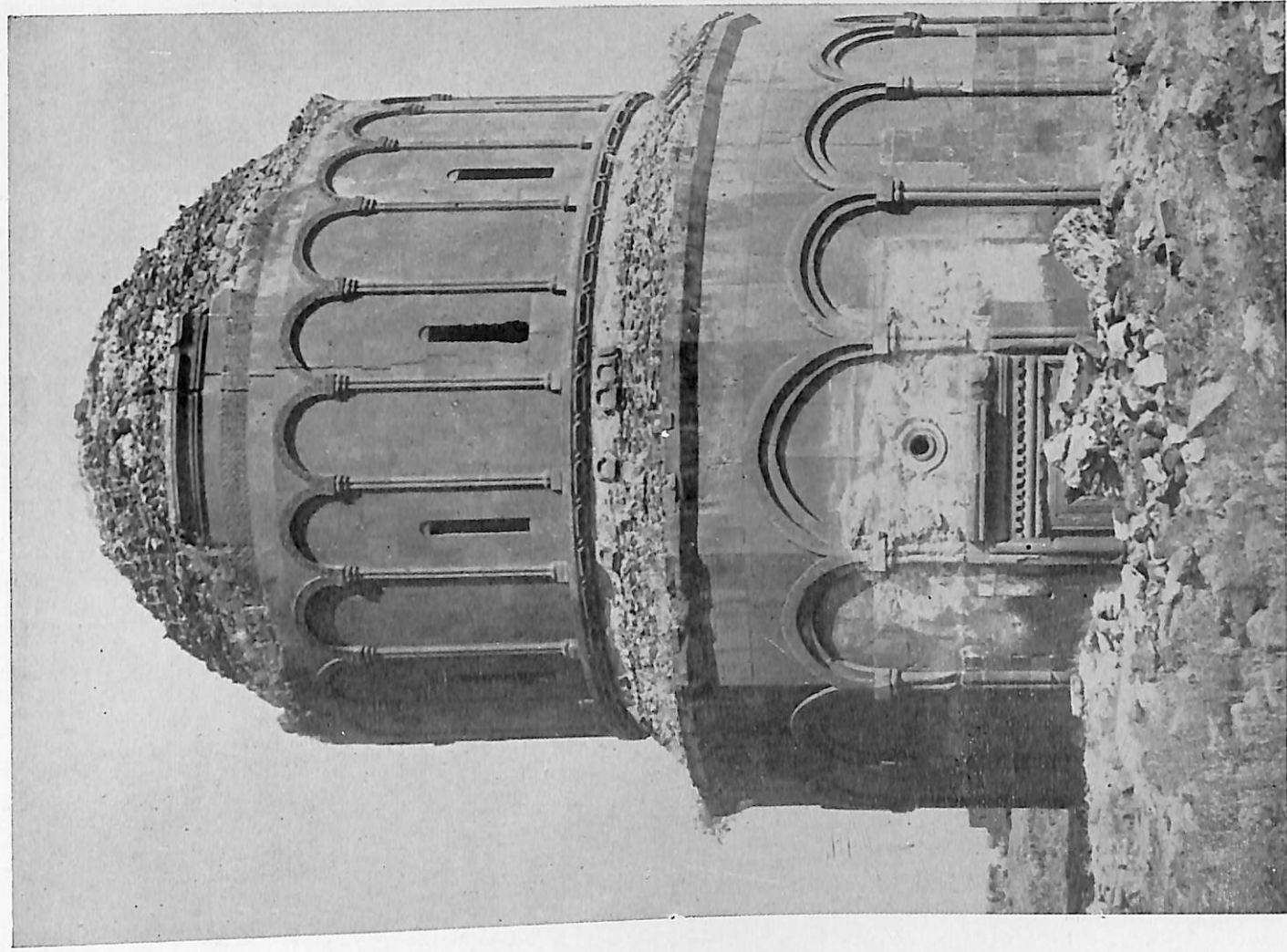
Գազկաշէն Ս. Գրիգոր եկեղեցւոյ բեկորներէն

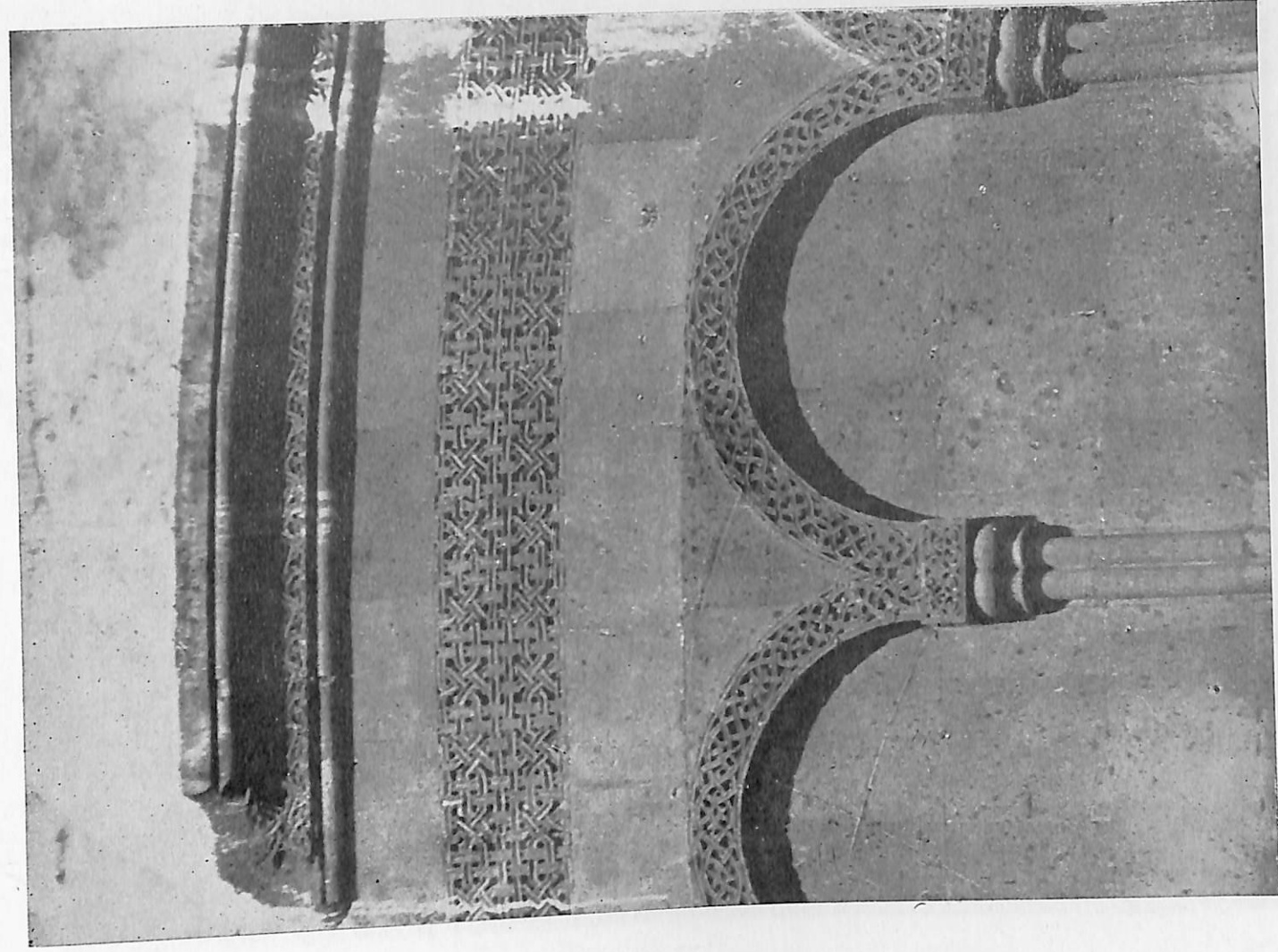
Գազկաշէն Ս. Գրիգոր եկեղեցւոյ բեկորներէն

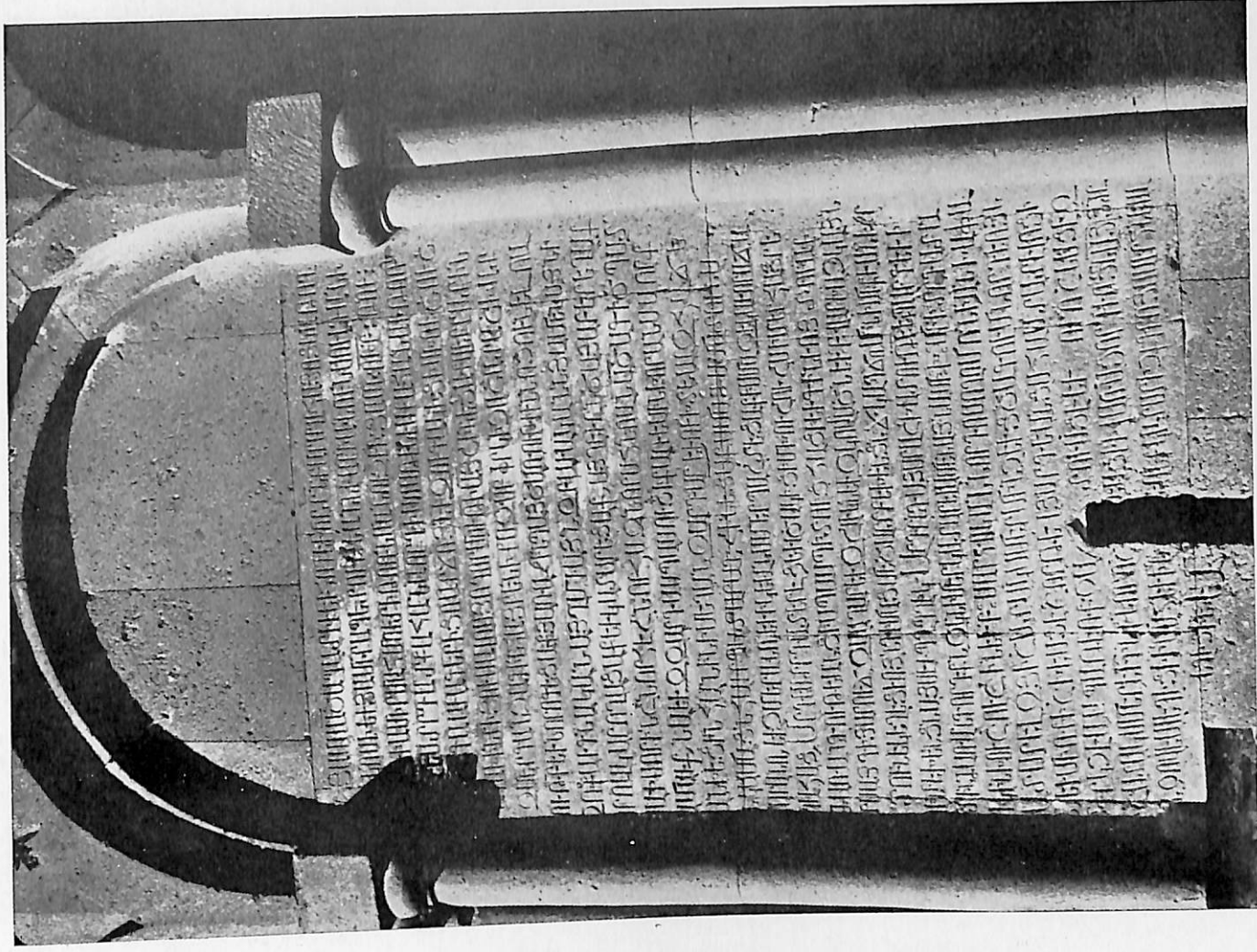
Գագկաշէն Ա. Գրիգոր Եկեղեցւոյ մասերը

Ս . Փրկիչ Եկեղեցի . աւարտած՝ 1036-ին

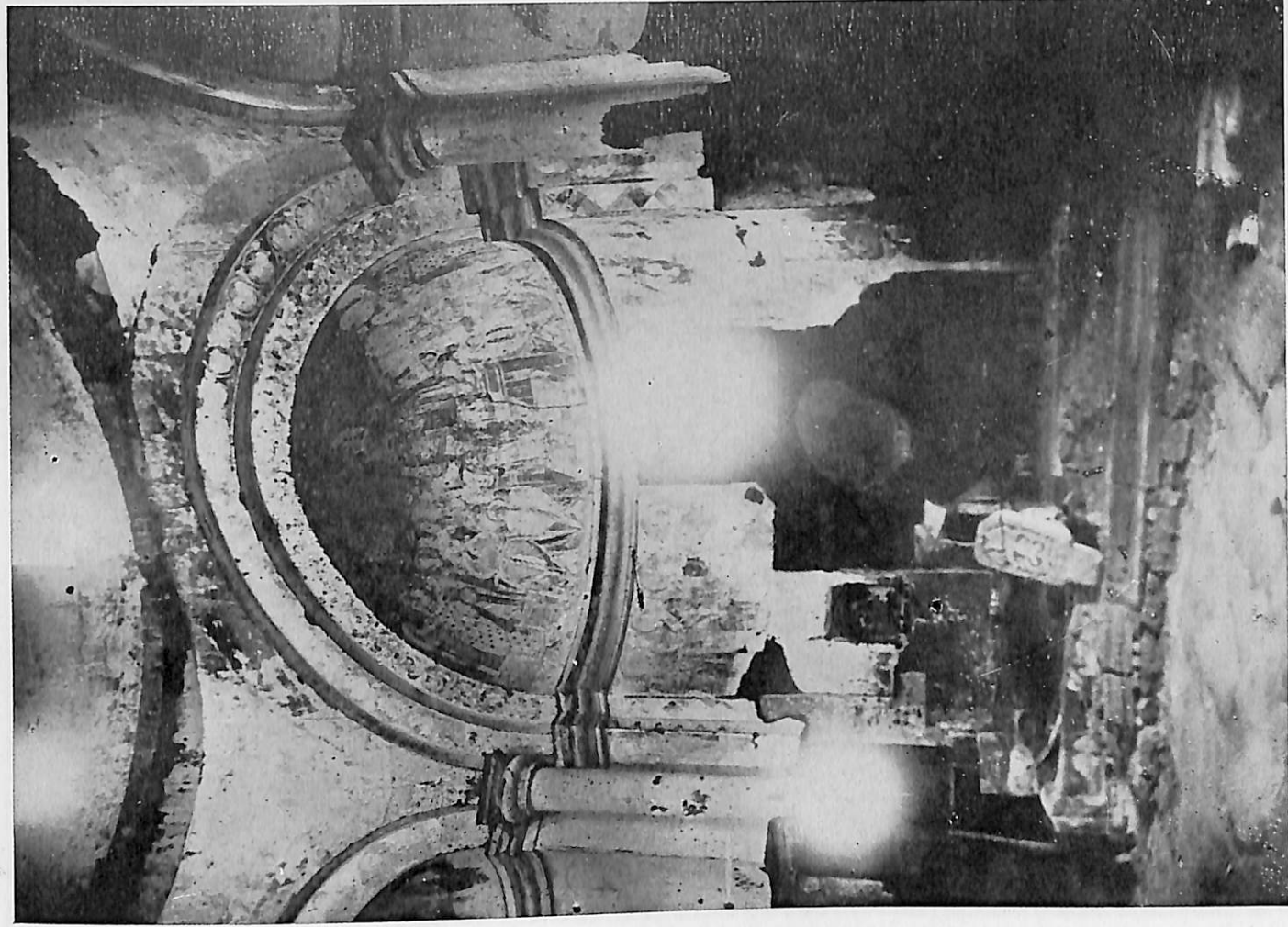
Ս. Փրկիչ Եկեղեցւոյ գմբէթի զարդաբանդակներէն

Ս . Փրփի Եկեղեցւոյ արձանացւոյ վեցերորդ շրջանը

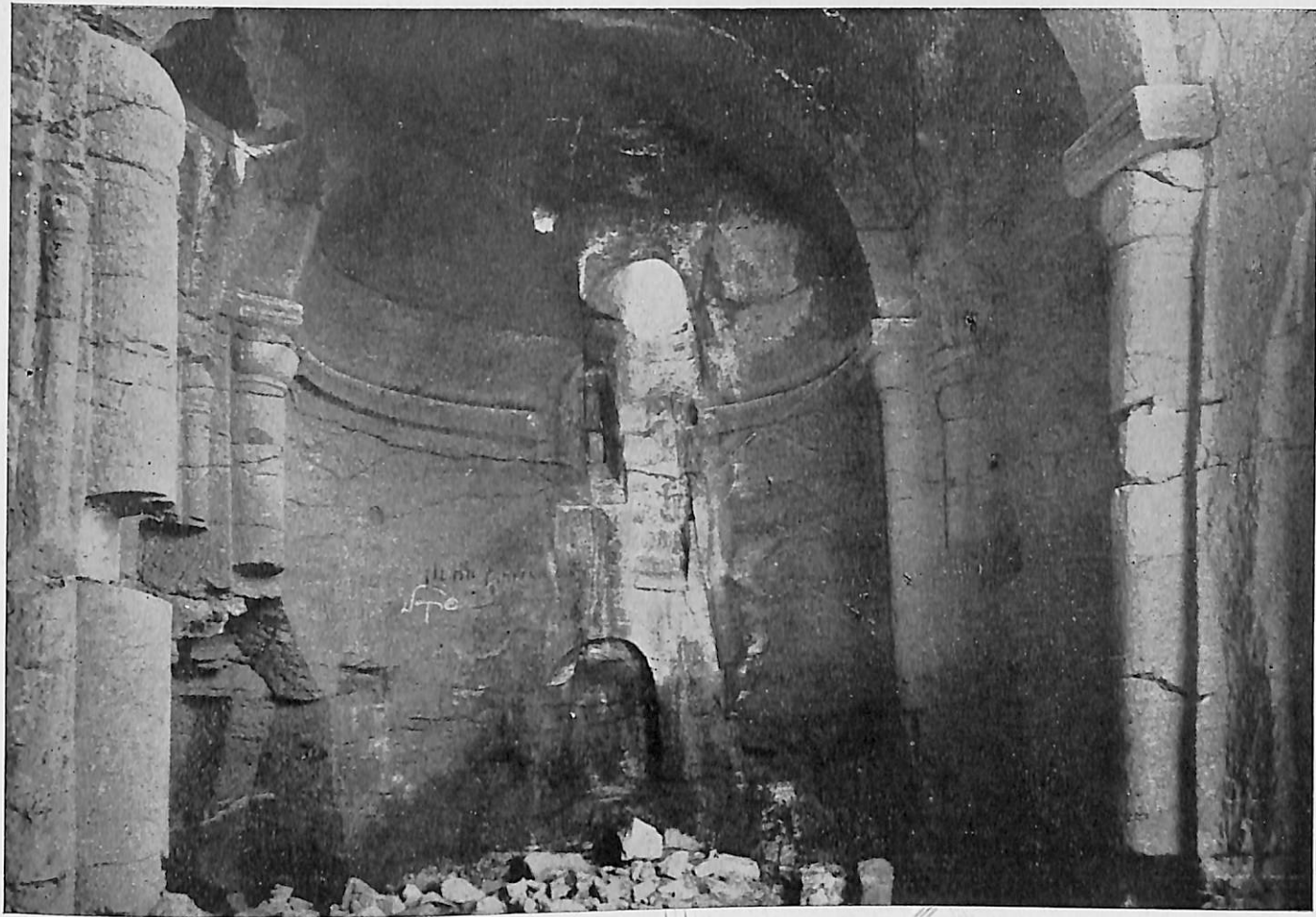
Ս. Փրկիչ Էկեղեցու որմափոր խաչքար

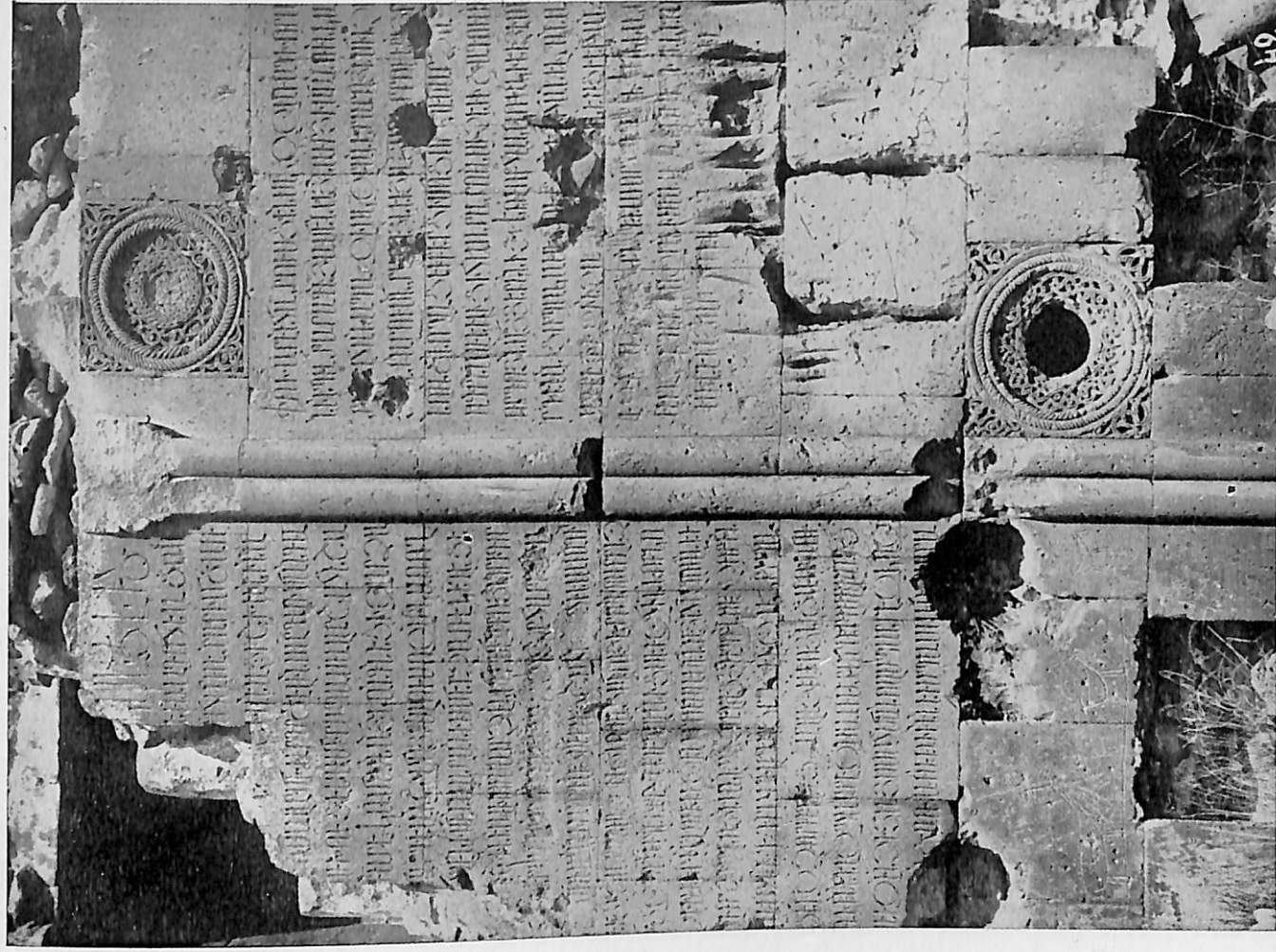
Ա. Փրկիչ եկեղեցու կամարներ և որմնակարներ

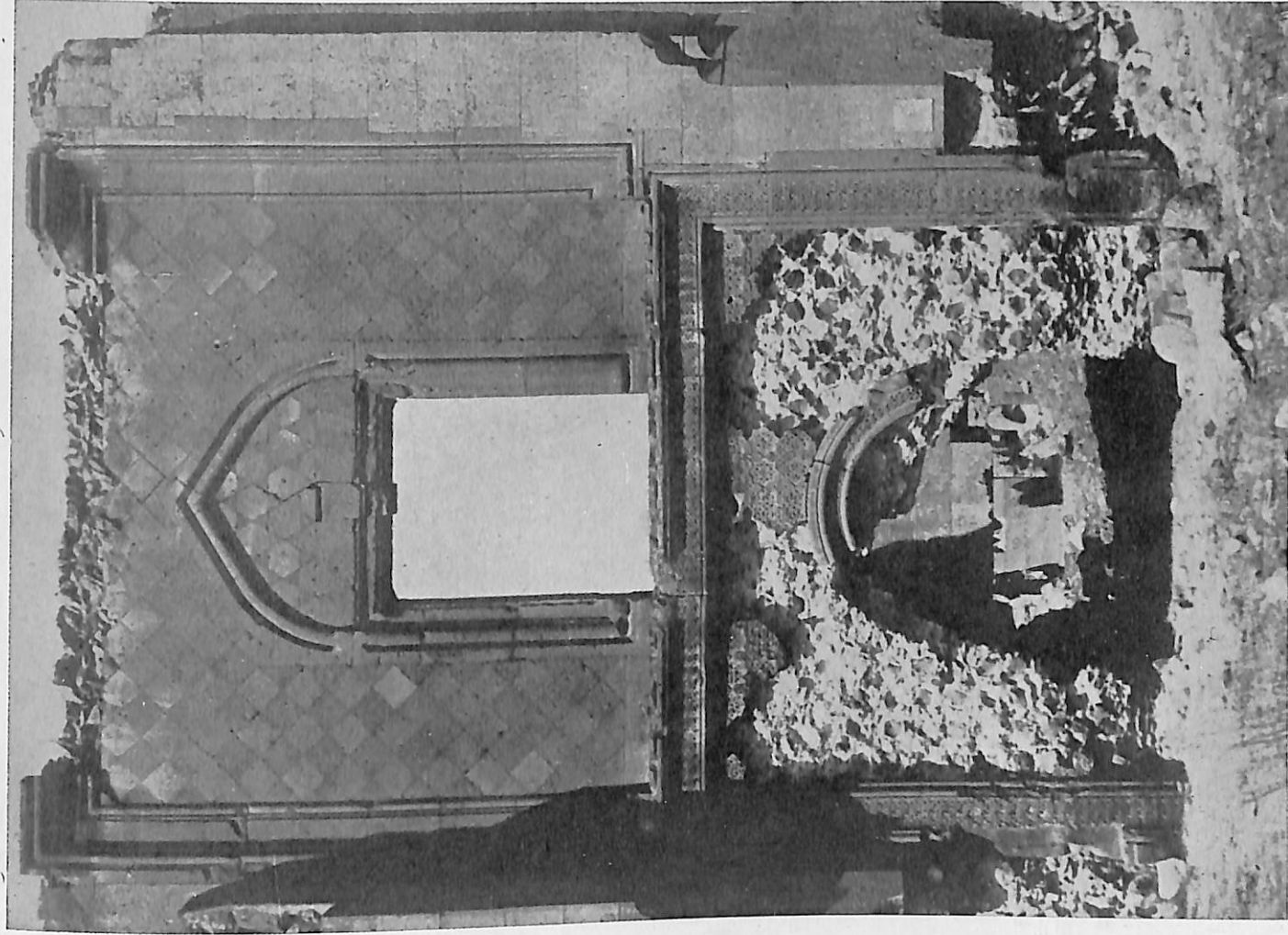
Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ մուտքը

Վիմարիոյ եկեղեցի

Արջիկաքերից Եկեղեցու հարաւային պատի արձագանքաւոր խտան լուսանկար

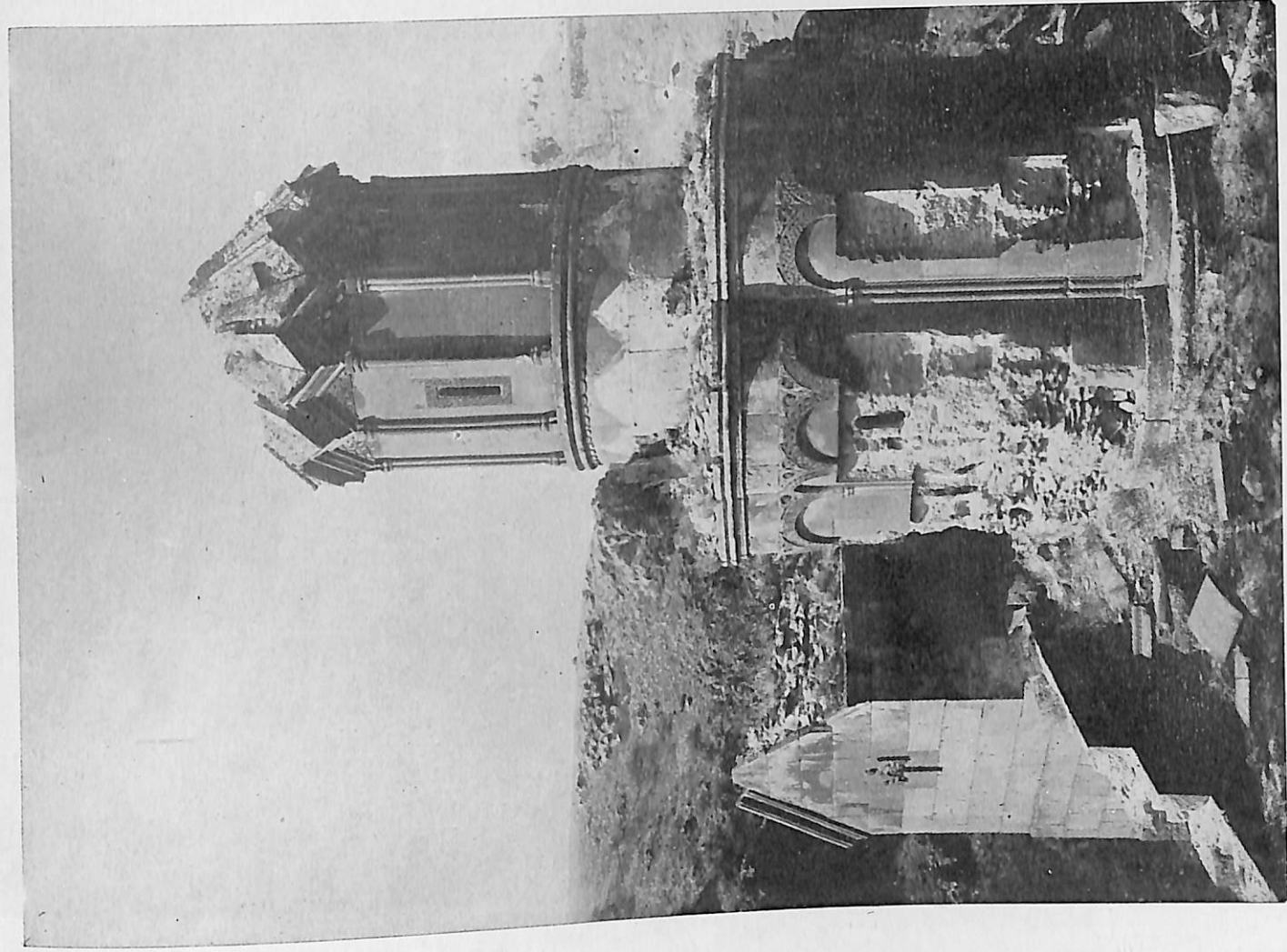
Մարզեց պալատի մուտքի քակարը

Ընդհանուր տեսարան Պարոնաց պալատի. կառուցուած՝ ժ.Ֆ. դարու վերջը կամ ժ.Գ.ի սկիզբը

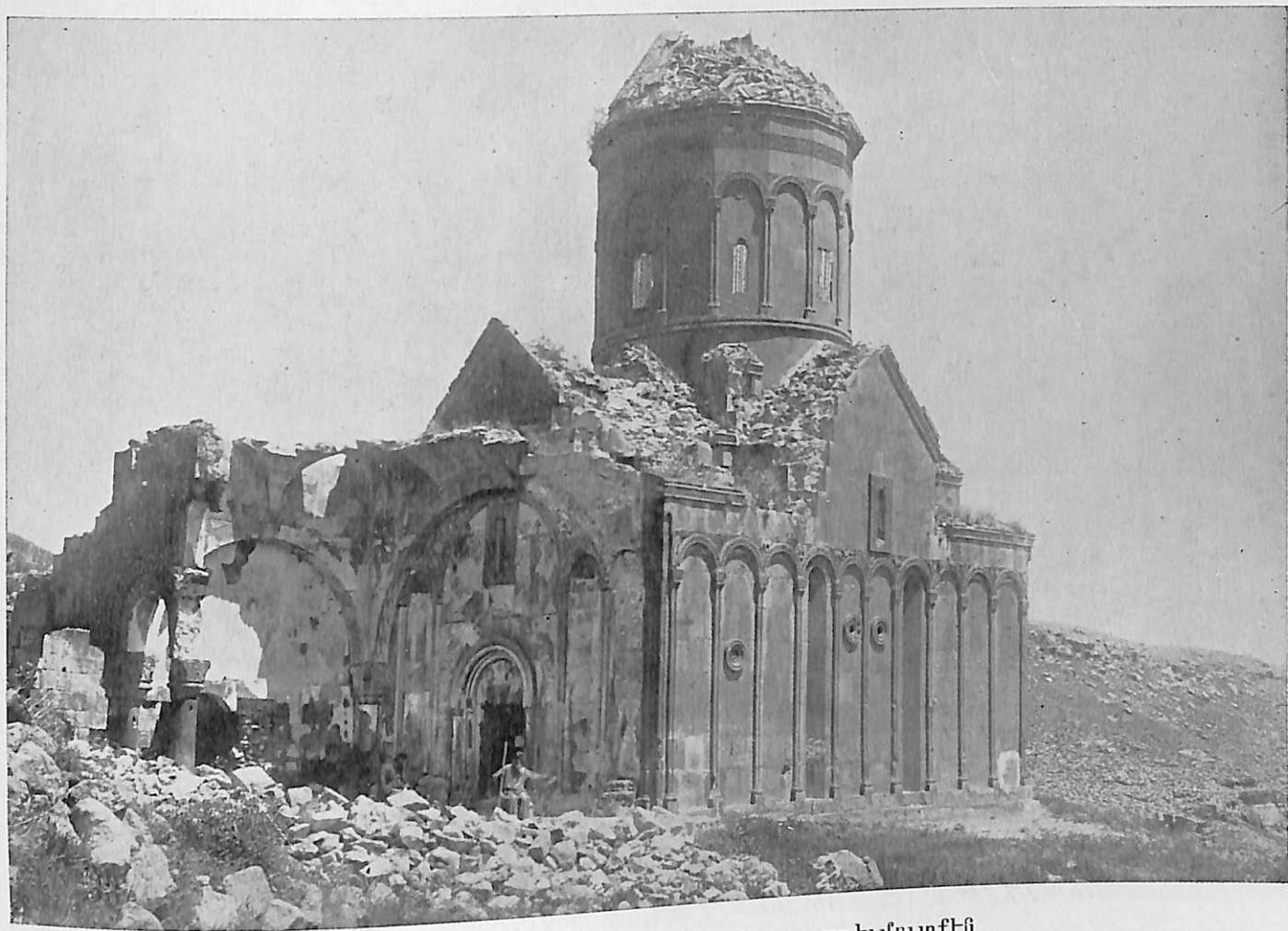
Աղջկաբերդի եկեղեցին կառուցուած Զափարեան հայ իշխաններու օրով ժ. դարու վերջը կամ ժ. ի սկիզբը

Կուսամաց Անապատի Եկեղեցին . կարուցում՝ Ջաֆարեան իշխաններու օրով
ժ.Ֆ. դարու վերջը կամ ժ.Գ. ի սկիզբը

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցի. կառուցուած՝ Տիգրան Հոնենցի կողմէ 1215-ին

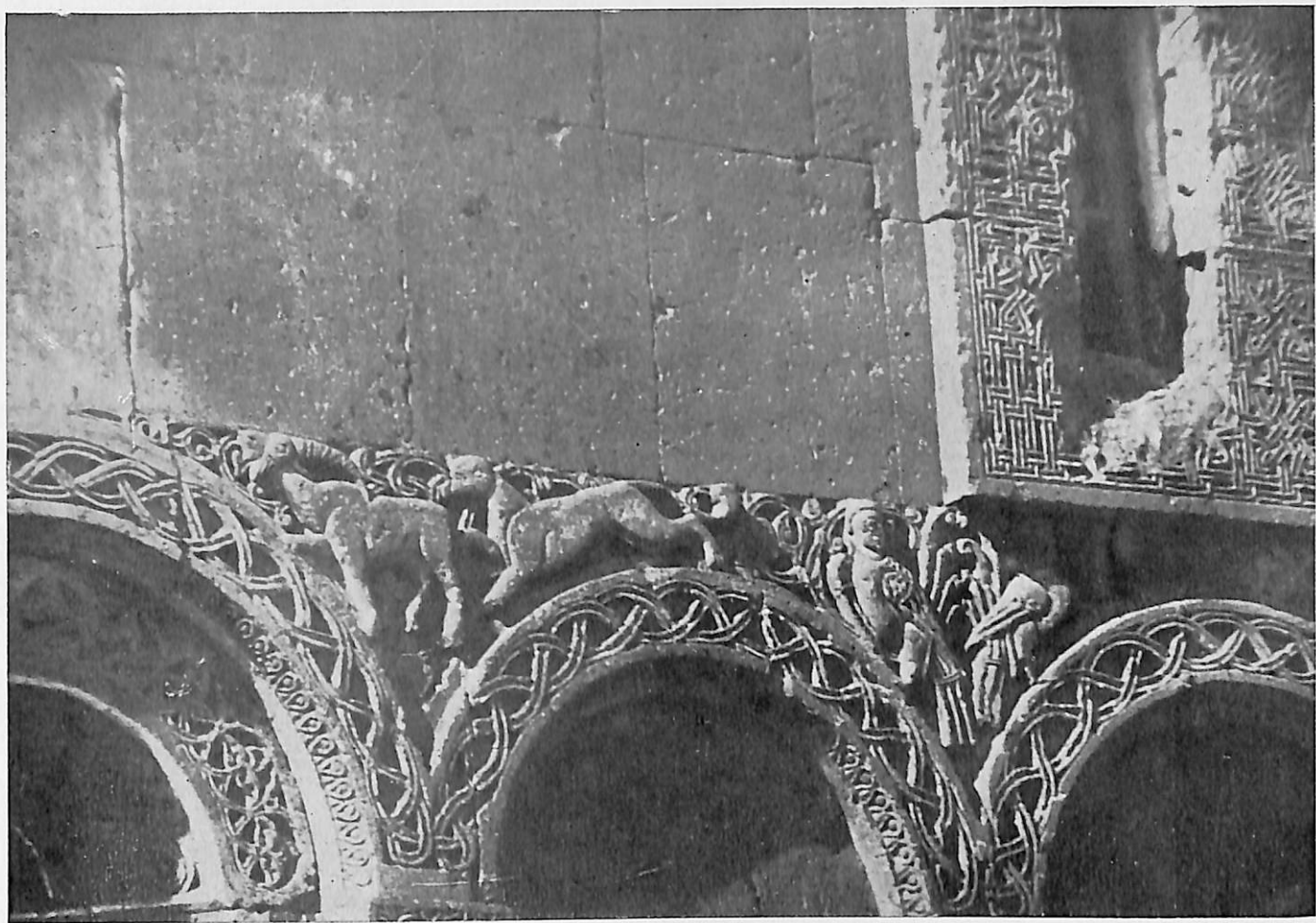
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցին՝ հարաւ արեւմուտքէն

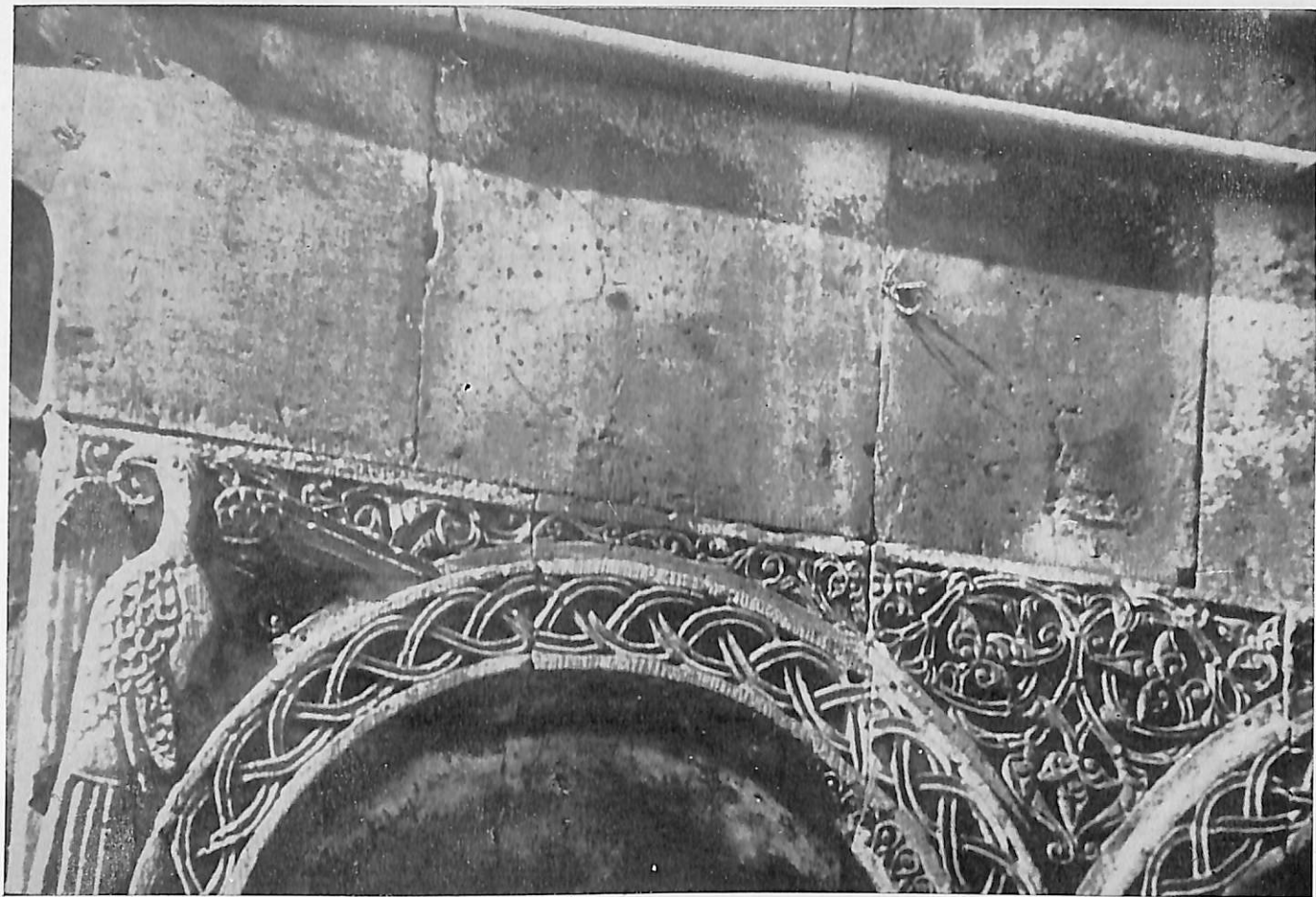
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ գաւիթը՝ հարաւն

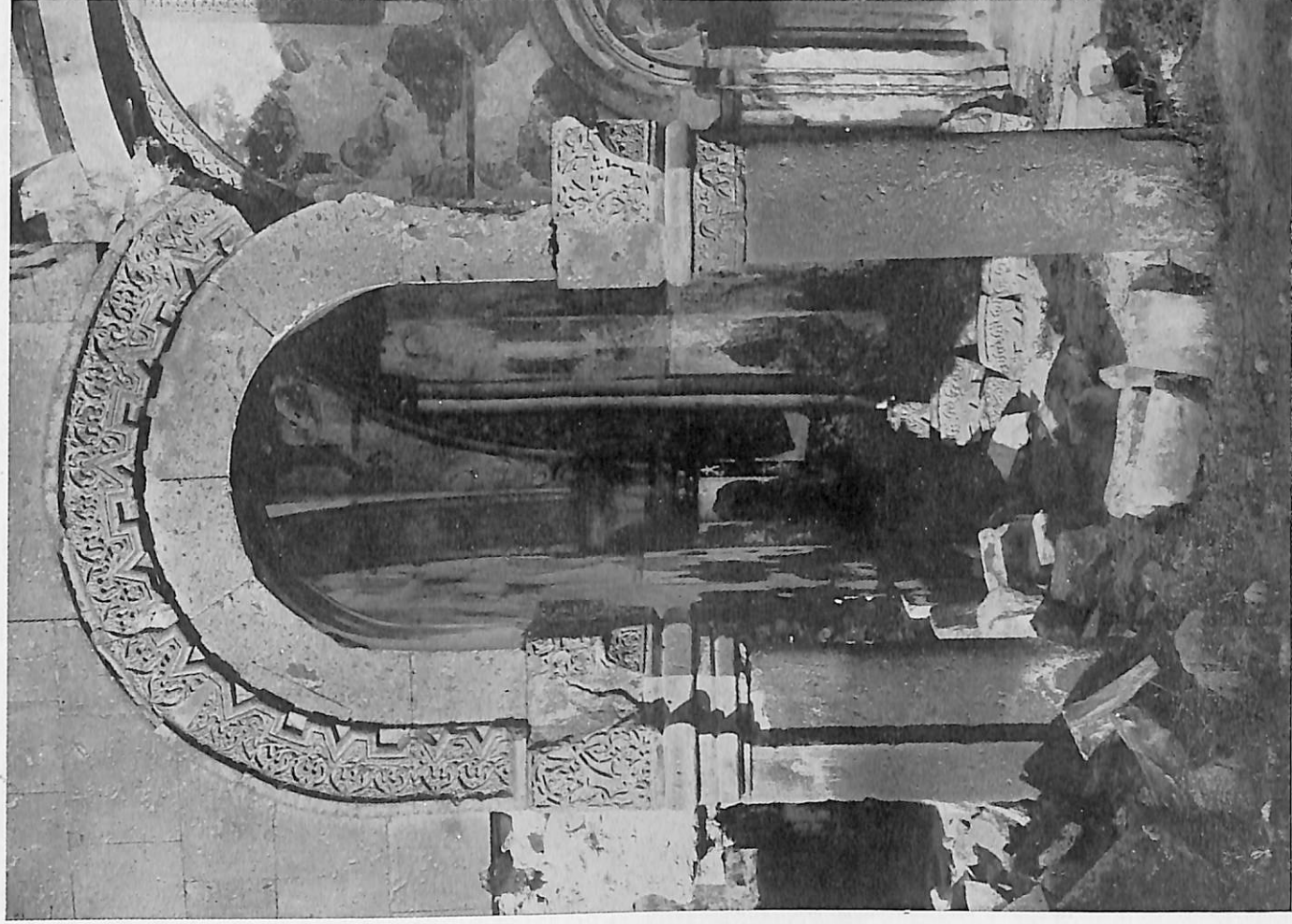
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ գմբէթի զարդաքանդակներէն

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ հարաւային պատի զարդաքանդակներէն

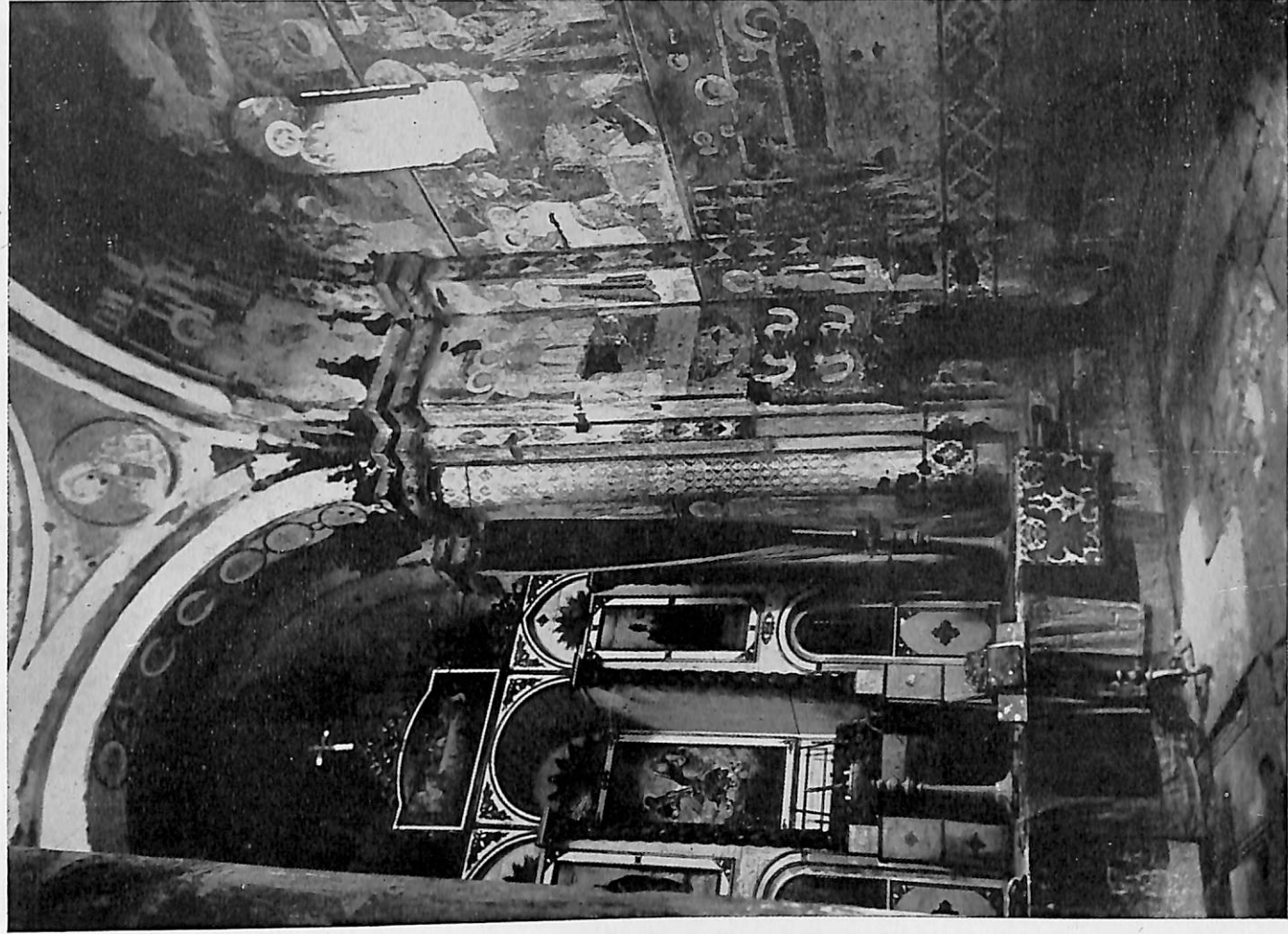
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ հարաւային պատի զարդաքանդակներէն

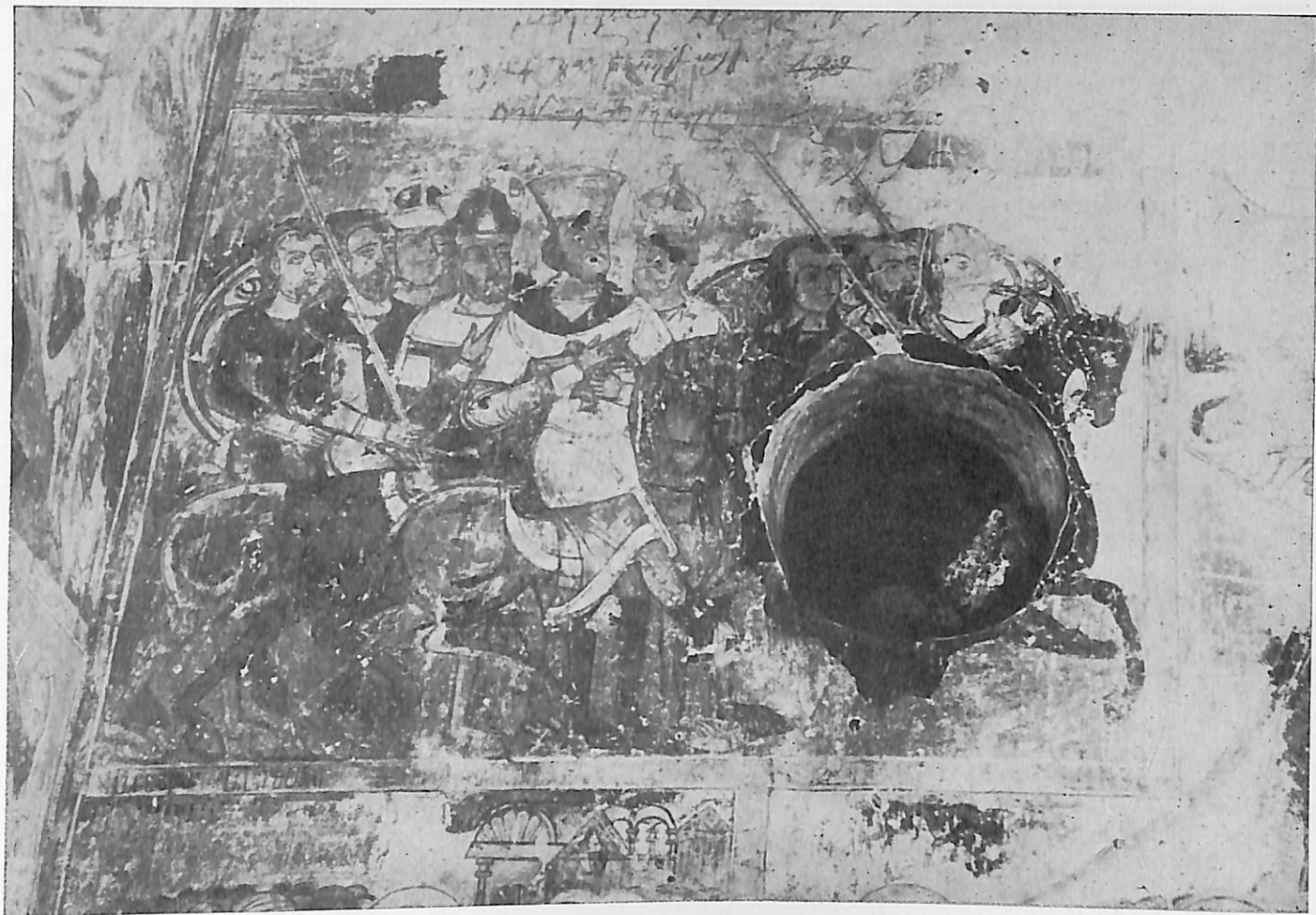
Ս. Գրիգոր Լուսավորչի շիրիմի մեծ դուռը, արքայապալատում

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցույ գաւիթէն մաս մը

Ս . Գրիգոր Լուստաւորի ճակիէն .
Արեւելեան տունը Երեւան

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ որմանկարներէն Ս. Գրիգոր Լուսավորչի եւ Հայոց, Վրաց ու Ափխազաց քաղաւորներու երբբէր քրիստոնէութիւնը տարածելու

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Եկեղեցւոյ սրահակարներէն. Ընծայումն ի Տաճարն

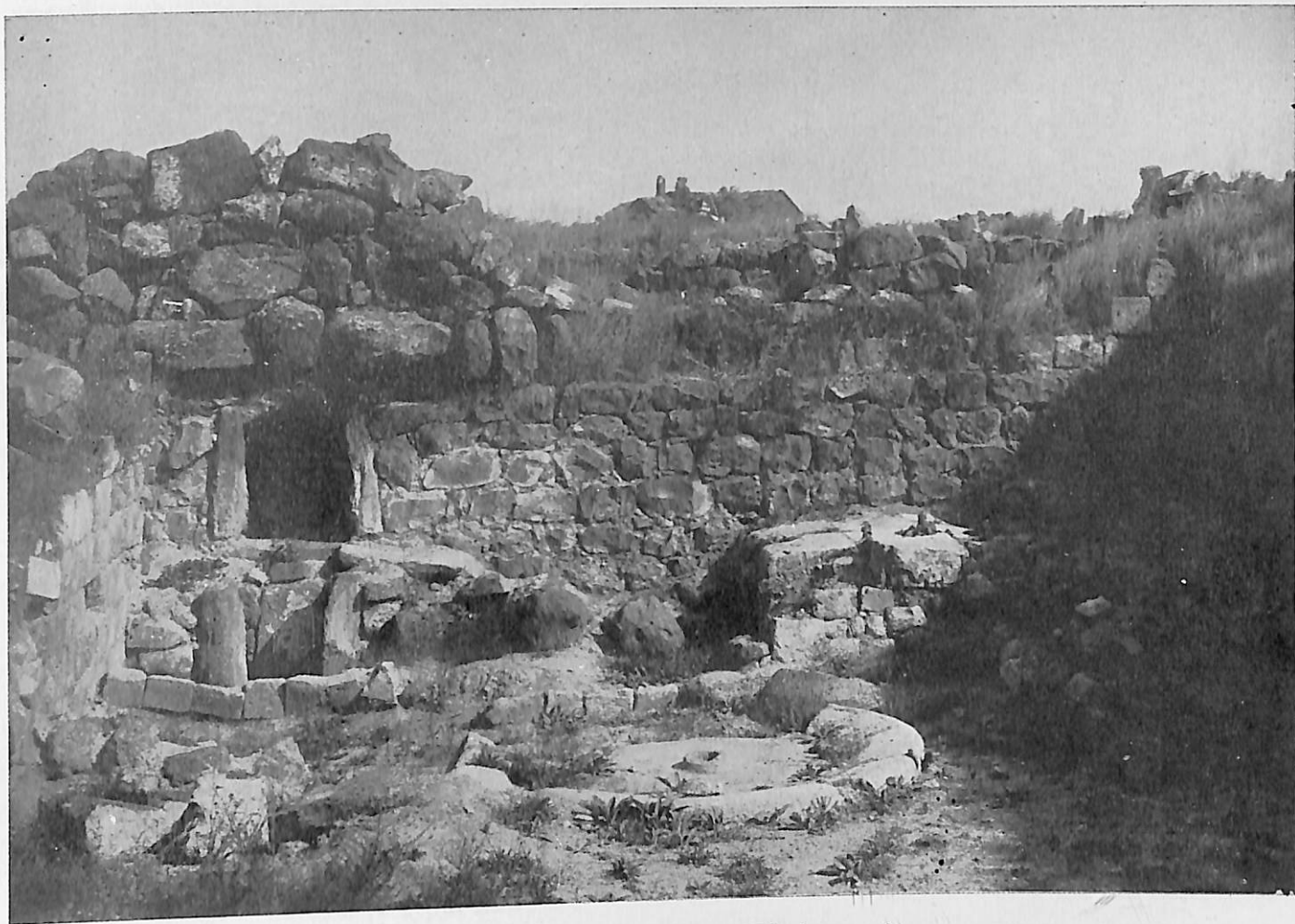
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ որմանկարներէն. սրբոց պատկերներ

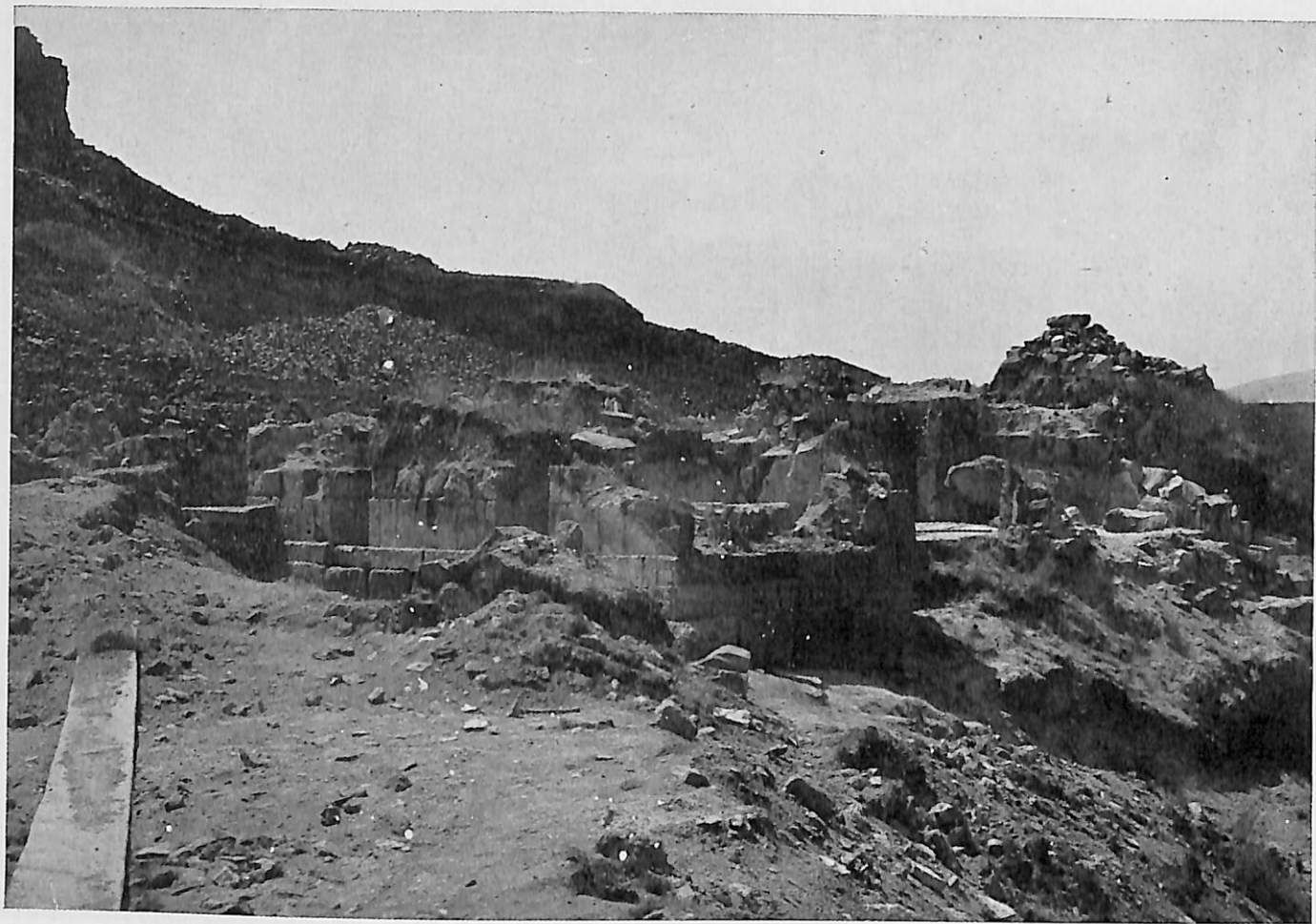
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ արեւմտեան ներքնապատի որմանկարներէն եւ զարդաքանդակներէն

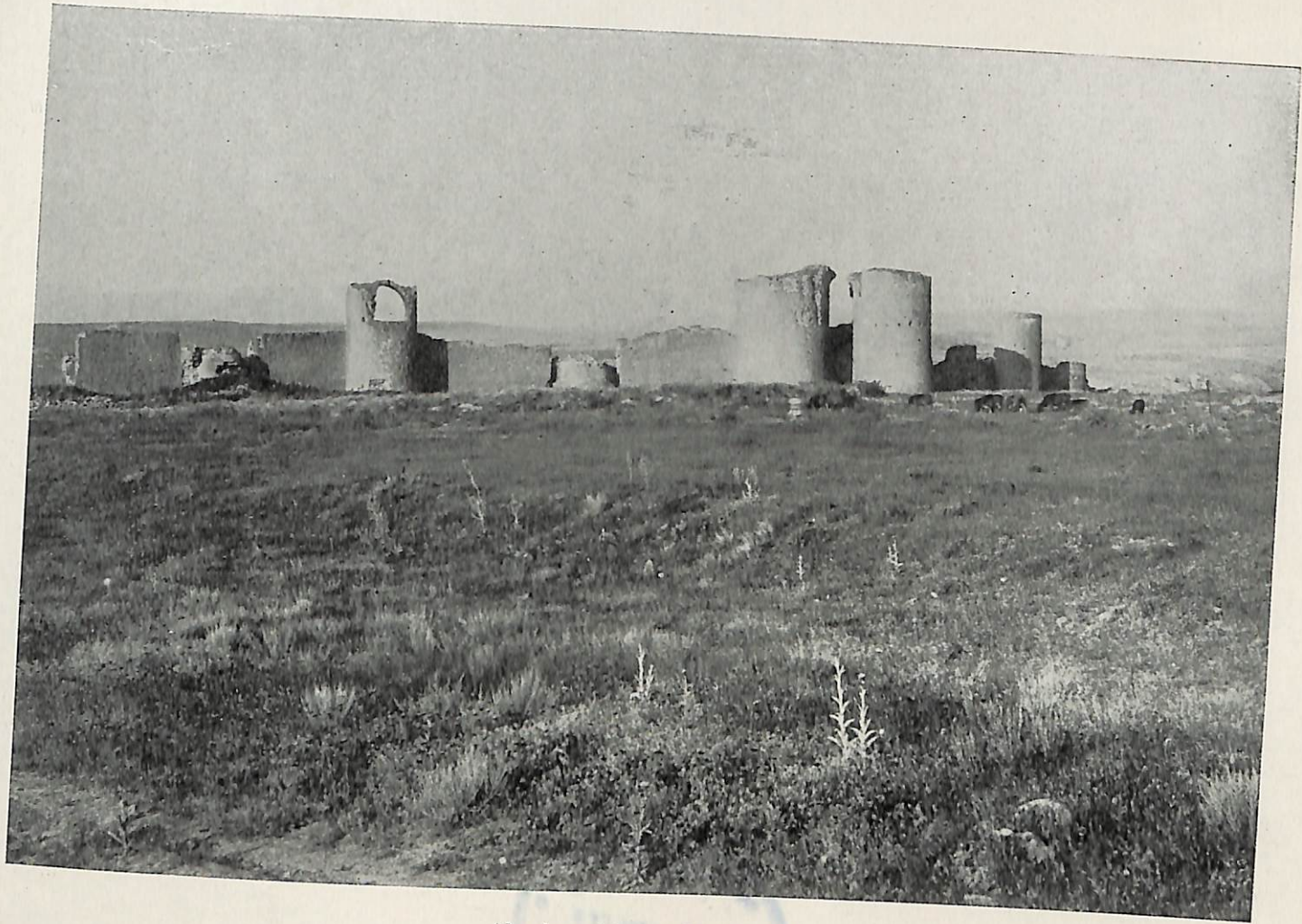
Ս. Կրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ արեւմտեան ներքնապատի որմանկարներէն եւ զարդափանդակներէն

Ջիբահանի շէնք Առաքելոց եկեղեցւոյ մօտ

Պեղումներ միջնաբերդի մեջ

Հիւսիսային պարիսպներ

33-2001

81 82

81 87

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0743032

10

12

ԳԻՆ՝

ՍԻՒՐԻԱ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ 6 Լ. Ո.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ 3 ՏՈԼԱՐ